

Murder Incined

1948
1938

HK 95

SISU: E. Õngo — Kajakalend. L. Kreek — Merel. Koolijuhataja soov õpilasperele ja õpetajatele. Õp. K. Kütt — Ja seeme külvati heale maale... Õp. L. Jüris — In memoriam. Ülevaade Haapsalu Gümnaasiumi arenemisest ja tegevusest 20 aasta jooksul. L. Üksti — Torm suvel. K. Orgvete — Minu suvi. H. Koorits — Varanduste saar. E. Üksti — Minu kodu. L. Tendal — Karidel. L. Kreek — Lehekuld. H. Koorits — Minu elulugu. A. Eller — Mühav meri. H. Noor — Tänapäeva noorte kirjanudlikest ja kultuurilisist huvest. Sule ja tindiga „valges majas“. E. Jürine — Sündmusi laagripäevilt. Isamaa auks — alati valmis! Humanitaarring. Spordiring 1927—1938. Laskespordiring. Malering. H G ja H P G arvudes.

Kaas ja linoollõiked õpil. Harry Koorits'alt.

Haapsalu Gümnaasiumi ja
Progümnaasiumi album

MURDLAINED

1918 | 38

Detsembris

VII aastakäik

Riigiraamat:

S 5473

SF 5672

ENDLA ÖNGO
II güm.-kl.

Kajakalend.

Pühendatud Haapsalu Gümnaasiumi 20. aastapäevaks.

*Embleemiks meil kajakas valge,
julge lennuga tormilind.
Ning olgu all päikese palge
sama tarmukas meiegi lend!*

*Ju eelkäijaid tiivustas tema
kaugelennule kutsuv rüht; –
me kool nagu hoolitsev ema
lennuks varustab igaüht.*

*Ehk kandku küll kõrgele tiivad,
oma pesa ei unusta lind.
Kool, sinust teed kaugele viivad,
siiski südames kannan sind.*

Merel.

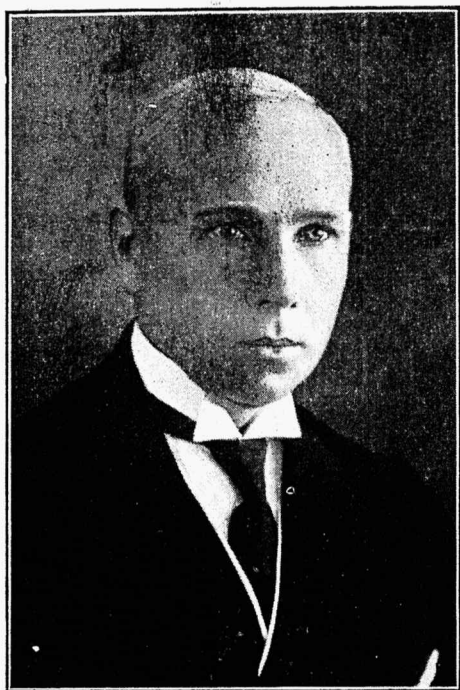
Täna kuulen lainte laksu,
sinivooge kohinat,
tunnen nende võimsust, jaksu,
kuulen vete sosinat.

Valge paat mul nagu kajak
kiigub, liigub lainetel.
Taevapiiril üksik majak
meremeeste sõiduteel.

Olen jälle nagu väike,
ema hellalt kiigutaks —
sinitaevas särav päike —
ema kätkit liigutaks.

Nüüd mul kätkiks on paat valge,
emaks laine tasane.
Päike ikka sama helge,
saatjaks mere laulule.

A. ÜKSTI

Direktor alates 1918. aastast.

Koolijuhataja soov
õpilasperele
ja õpetajatele.

Õpilased ja õpetajad!

Möödunud on 20 aastat sellest, kui Haapsalus avati Läänemaa kõrgeim õppeasutis — gümnaasium. See sündis pärast suure Maailmasõja lõppu, ajal, mida on raske võrrelda tänapäevaga. Kindel tahe ja sihiteadvus juhtisid kõiki õpilasi ja õpetajaid tol ajal läbi puudulikkudest olukordadest.

20 aasta jooksul on see kool võinud kasvada ja areneda. Selle aja jooksul on saavutatud palju, võib ütelda — kõik.

Sooviksin, et 20. aastapäeva puhul kogu kooli pere vannuks truudust sellele vaimule, mis koolis on valitsenud nende aastate jooksul ja liituks veelgi tihedamalt ühiseks vaimseks tervikuks — niisuguseks, mille eesmärgiks on tõsine haridus ja meie armsa kodumaa õitseng.

Detsember 1938.

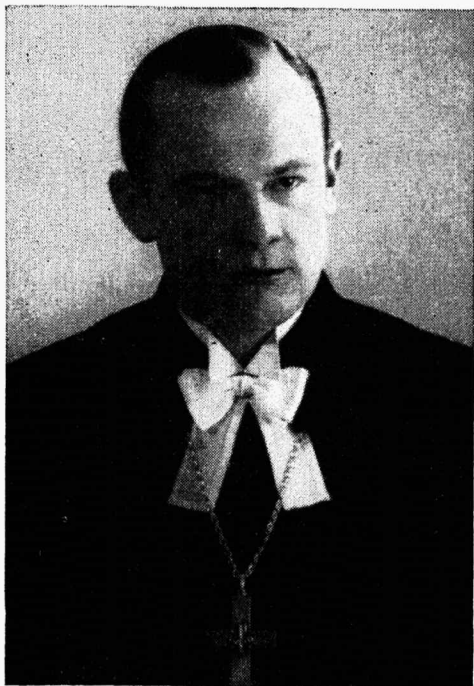
A. ÜKSTI,
koolijuhataja.

Ja seeme külvati heale maale...

„Ent mis külvati heale maale, on see, kes kuuleb sõna ning saab sellest aru ja kannab vilja; ja mõni annab sada seemet, mõni kuuskümmend, mõni kolmkümmend.“ (Mt. ev. 13:23).

Haapsalu Gümnaasium pühitseb käesoleval kuul 20-ndat aastapäeva. See on koht, kus nende 20 aasta vältel on külvatud rohkesti head seemet siin õppinud ja praegu õppivatesse noortesse.

Suur osa külvist külvati heale maale, see on see osa, kes kuulis sõna ja sellest aru sai. Nad on kandnud ka vilja: kellele on andnud lõikus sada seemet, kellele kuuskümmend ja kellele kolmkümmend, olenedes sellest, missugust elu on Jumal kellelegi või-

maldanud. Tänu ja heade mälestustega tulevad õpilased oma vaimse ema juubelile...

Nagu on kooli eesmärk osalt peidetud õppiva noorsoo eest, nii on ka sageli terve elu eesmärk inimestele nägematu ja peidetud. Elu peaülesanne on asendada füüsiline noorus — mis möödub — vaimsega. Inimelu, millest moodustab kooliaeg ainult väikese osa, peab omama seda eesmärki. Selleks ei jätku ainult kooli- ega elutarkusest, vaid siin peab Jumal ise tegema oma sõna kaudu tööd meie südames. Ka siin on tarvis head maad, et sõna võiks vilja kanda, sest ütleb Jeesus: „Ent mis külvati heale maale, on see, kes kuuleb sõna ning saab sellest aru ja kannab vilja!“ — Kõikväeline Jumal ei asu mitte maises jõus ega saavutustes, vaid inimhinges, kelle kaudu ta juhib üksiku kui ka rahvaste saatust. Sellepärast on ta tähtsaim tegur meie igäihe kui ka rahvaste elus.

Tiivustagu meid igäihte see kõrge eesmärk ja julgustagu meid usaldus ja usk Jumalasse, et meie ta h a m e, meie v õ i m e ning ka p e a m e saavutama vaimse vabaduse Jumalas. Tänutundes kõige selle eest, mis Haapsalu Gümnaasiumi kaudu nende 20 aasta vältel on osaks saanud eesti poegadele ja tütardele, samuti tulevikulootustes toetudes Kõigekõrgema heldusele, palume, et Taevane Isa ise ikka annaks siin koolis häid külvajaid, head põllupinda ja rohket saaki rõõmuks lastevanemaile, õppijaile, õpetajaile ning kasuks kogu meie armsale kodule.

L. JURIS,

matemaatikaõpetaja.

In memoriam.

7. augustil s. a. tabas meie kooli raske kaotus: meilt lahkus jäädavalt loodus- ja maateaduse-õpetaja Nikolai Nelik.

Lahkunu sündis 9. juunil 1891. a. Paides, kus tema isa oli linnakooli õpetajaks. 1910. a. N. Nelik astus Tartu gümnaasiumi ettevalmistamisklassi. Gümnaasiumi lõpetas ta 1910. a. sügisel ja astus siis Tartu Ülikooli füüsika-matemaatikateaduskonna loodusteaduse osakonda.

Ülikooli õppeajal, et haridust omaerialal täiendada, N. Nelik võttis osa botaanilisest õppereisist Kaukasuse mäestikku 1912. a; 1913. a. märtsikuust kuni 1913. a. oktoobrini töötas ta Kura jõel Bakuu linna kalakasvatuse laboratooriumis; 1915. a. töötas N. Nelik poolteist kuud Valgel merel Tartu Ülikooli bioloogia jaamas.

Maailmasõja tõttu N. Nelik ei saanud ülikooli lõpetada: 1916. a. pidi ta ainelistel põhjustel õppimise katkestama, siirdudes kantsleiametnikuks Tallinna poeglaste gümnaasiumi. 1917. a. sõitis N. Nelik ühes evakueeritud gümnaasiumiga Tauria kubermangu Seragosi külla. Seal alustas gümnaasium uuesti tegevust ja N. Nelikul tuli kantsleitöö kõrval mõni aeg täita ka loodus- ja maateaduse-õpetaja kohuseid. 1920. a. N. Nelik mobiliseeriti Wrangeli sõjaväkke, kuid seal ei tulnud tal kaua teenida, ja pärast sõjaväeteenistusest vabanemist määrati ta Seragosi külla enamlaste poolt avatud kooli loodus- ja maateaduse-õpetajaks, misuguses ametis oli ta 15. septembrist 1921. a. kuni 1. maini 1922. a., millal asus teele Eestisse. 1. augustist 1922. a. asus N. Nelik Järva Maakonna Poeglaste Reaalgümnaasiumi õpetaja kohale, kus teenis ühe aasta.

1. aug. 1923. a. tuli N. Nelik õpetajaks Haapsalu Gümnaasiumi, täites ka rea aastaid inspekt. kohuseid, kuni surm röövis meilt armastatud õpetaja ja kolleegi. Haapsalus N. Nelik valmistus ülikooli lõppeksamitele ja 1926. a. lõpetas Tartu Ülikooli loodusteaduse alal.

Peale kohustuste, mis lahkunule pani peale õpetajaamet, N. Nelikul tuli täita juhtiv osa Noorte Kotkaste organisatsioonis, õpilaste maleringis, kaitseliidus, Haapsalu Õpetajate Ühingu Hoiu-Laenukassas ja mujal, kus oli abi tarvis. Rohke tegevuse juures N. Nelikul oli kokkupuutumist paljude inimestega, ja kõigile, kes teda tundsid, jääb kadunust mälestus kui sõbraliikust ja abivalmist inimesest. Ta surigi tulles kaitseliidu loteriilt, mille korraldajaks oli tema peaaegu üksi.

Nüüd, kui meie seisame kooli 20. aastapäeva lävel ja tuletame meelde neid, kes siin on töötanud, kerkib vaimusilma ette hea õpetaja ja armsa kolleegi Nikolai Neliku kuju, kelle mälestus on kallis kõigile, kes teda tundsid.

Ülevaade Haapsalu Gümnaasiumi arenemisest ja tegevusest 20 aasta jooksul.

Mõte avada eestikeelset gümnaasiumi Haapsalus oli liikumas kohalike tegelaste hulgas juba 1918. a. suvel, kuid väliste takistuste tõttu ei saadud seda enne teostada, kui olid maalt lahkunud okupatsiooniväed. Saksa okupatsiooni ajal töötas Haapsalus saksa õppekeelega keskkool (Mittelschule) poeglastele ja Kõrgem Tütarlaste Kool. 19. detsembril 1918. a. toimus mainitud koolide ülevõtmine nende koolide senistelt juhatajatelt ja nende ümberkujundamine, kusjuures maa- ja linnaomavalitsus otsustasid võtta uute avatavate koolide ülalpidamise kulud enda kanda: maavalitsus — poeglastegümnaasiumi ja linnavalitsus — tütarlastegümnaasiumi. Kaks gümnaasiumi — Haapsalu Poeglaste Gümnaasium ja Haapsalu Tütarlaste Gümnaasium — töötasid eraldi kuni nende koolide ühendamiseni üheks kooliks — Haapsalu Gümnaasiumiks — 1919. a. sügisel. Kuna tol ajal oli kavatsus avada maakonnas veel teisi gümnaasiume, siis otsustas maavolikogu 1920. a. sügisest ümber nimetada kooli Läänemaa I Eesti Segagümnaasiumiks. Koolis töötasid 1921. a. sügisest alates kõik veneaegse koolisüsteemi klassid I—VIII klassini (s. o. 4.—11. õppeaastani). 1922. a. kevadel las kis kool välja esimese lennu lõpetajaid.

1923. a. 1. augustist Avalikkude keskkoolide seaduse kehtimisega nimetati kool ümber Läänemaa Ühisgümnaasiumiks, millise nime all kool töötas kuni

1938. a. 1. augustini. See ajajärk, nimelt 1. augustist 1923 kuni 1. augustini 1938, oli põhjapanev kooli arengus: kool sai korralikud ruumid ja sisseseaded ning võitis oma tegevusega avalikkuse ees hea nime. Kool võeti riigi ülalpidamisele 1. aprillist 1928. Kahe õppeharuga (humanitaar- ja reaalaru) töötas kool 1. augustist 1923 kuni 1. augustini 1933. Reaalaru andis 1. lennu lõpetajaid 1926. a. kevadel. 1933. a. 1. augustist suleti kooli juures reaalaru, olles andnud 8 lennu lõpetajaid, ja kool jäi töötama ühe, nimelt humanitaar-õppeharuga.

1927. a. sügise 25. augustiks valmis uus koolihoone, mis lõi hoopis uued ja soodsamad tingimused edukaks õppetööks.

1934. a. 1. augustist hakkas kehtima uus koolisüsteem, mille järgi Eesti kool kujunes kolmeastmeliseks: algkool, keskkool (mis 1937. a. 19. mai dekreediga liigitatakse kahte tüüpi — (progümnaasiumiks ja reaalkooliks) ja gümnaasium. Ühtlasi hakkas 1934. a. 1. augustist kehtima ka 12-aastane õppeaeg enne kõrgematesse koolidesse sisseastumist senise 11 aasta asemel. 1934. a. sügisel avati Läänemaa Ühisgümnaasiumi juurde 5-kl. keskkool, nimetusega Läänemaa Keskkool, mis nimetati 1937. a. 1. augustist ümber Haapsalu Progümnaasiumiks. 1938. a. 1. augustist suleti riigi poolt ülalpeetava progümnaasiumi I klass ja 1939. a. 1. augustist suletakse progümnaasiumi II klass. Nende asemele avatakse samad klassid tingimusel, et õppejõudude palgad neis klassides maksab Haapsalu Linnavalitsus.

20 aasta jooksul on koolis õppinud 1618 õpilast ja töötanud 86 õpetajat, kusjuures koolijuhataja on töötanud koolis vahetpidamatult kooli asutamisest peale. Gümnaasiumi on lõpetanud 485 õpilast ja progümnaasiumi 90 õpilast.

1926./27. kooliaastal töötasid Läänemaa Ühisgümnaasiumi juures pedagoogilised kursused algkooliõpetajate ettevalmistamiseks. 1931. a. 1. augustist avati Läänemaa Ühisgümnaasiumi ruumes Rootsi Era-gümnaasium.

1937. a. 1. augustist avati kooli juurde uue 1934. a. gümnaasiumide seaduse alusel töötav Haapsalu Gümnaasium, mis tegelikult kujuneb välja alles 1940. a. kevadeks, andes siis ka esimese lennu lõpetajaid.

LEMBIT ÜKSTI
II progüm.-kl.

Torm suvel.

Maalin mälestuses ilusaid pilte möödunud suvest. Nende hulgas meenub mulle selgesti kaheksateistkümnnes august, kus harukordselt tugev tuul oli pääsenud looduses valitsema.

Juba aovalgusest on torm tegutsemas. Kogu päeva istun toas ja õpin, sest läinud suvi möödus mul õppimise tähe all. Pilvine hommik isegi meeldis mulle, sest siis sai rahulikumalt õppida kui kuuma päikesega. Kuid nüüd kuulen toredaid akordekorstnast. Nende asemele astub peen viiulihäääl — ta nutab, naerab ja kaob.

Ei, nüüd ei püsi ma enam paigal. Juba seisangi akna all ja vaatan välja. Kuulen, kuidas torm kolistab ukse taga, koputab ja nurub, kuid uks ei avane. Nüüd paitab ta majaseinu, hiilib nurga tagant ja korraga lähebki õhuaken valla — torm on toas! Raskeid vihmapiisku langeb aknalauale ja torm ise toimetab lillelaua juures: paiskab lillepoti ümber, veel teise, ehmub, sasib aknaeesriideid ja ongi õues kaseladvas. See paindub alandlikult, seal murdub

oksi, lendab lehti ja õhuaken prantsatab kinni. Näen, kuidas naabri koer, kukk ja kana otsivad tormi eest varju maja seina ääres, kuid torm kihutab nad tahtmatult lagedale, sabasuled kõigil kohevil.

Juba ongi ta rändaja mütsi kallal, rebib ja upitab ja kisub lahti mantli nõõbid. Nüüd püüab ta tal hinge kinni matta, naerab võidurõõmsalt, haarab peoga pilvesagarast suuri vihmapiisku, maast liiva ja langenud lehti ning viskab möödujale krae vahele. Nüüd kaob ta korraks mu silmapiirilt, sest tal on askeldusi metsas ja põllul.

Juba tuleb torm jälle. Vilistab ja vuhiseb, ulub ja soiub... Õudne tunne! Nagu oleks miski hukka minemas. Ja siis hakkab vihma valama...

Sajab vihma, et sahiseb,

Laseb vihma, et ladiseb...

Lendlevad lehed kui rohelised liblikad ja langevad väsinult porisele pinnale. Hämardub. Lahkun akna juurest ja istun oma koduste lähedusse. Nagu kurb oleks süda ja nukker meel, kui mõtlen, mis sünnib praegu rannal ja merel.

Minu suvi.

Läheneb kevad. Kogu looduses kuul-
dub kevadhääli... Vabanenud veed tormav-
vad mühisedes merre. Pungad puhkevad.
Koolis on märgata mingit erilist elevust.
Veel mõni päev, siis oleme vabad!

Lõppaktus. Käes on tunnistused, mida
oleme oodanud mitu, mitu pikka kuud.
Korraga tundub, nagu hakkaks enese ees
piinlik tunnistust silmitsedes. Nagu ei oleks
ma küllalt hoolas olnud sellel kooliaastal.
Annan südames töotuse, et järgneval kooli-
aastal olen hoolsam.

Kuid juba kogunetakse saali, kus õel-
dakse viimseid tervitusi. Kõik tundub nagu
unenäos. Jagatakse tunnistusi, annetatakse
lilli, lauldakse ja kõneldakse. Varsti on ka
sellel lõpp. Üks üldine suur lõpp.

Järgmisel päeval algab kojusõit. Kogu
looduses nagu heliseks ainus sõna — kodu.

Tahaksin kiiremini edasi — veel, veel
kiiremini! Südames on mingisugune rahu-
tus, midagi magususe ja valu vahepealset.

Jõuan koju. Tundub, nagu oleks kõik
hoopis ilusam, kui ta oli minu lahkudes.
Rohi, puud, lilled, isegi päike paistaks
nagu heledamini.

Ma otse joobun kevadest ja päikesest.
Lilled õitsevad, linnud laulavad, päike pais-
tab ja kõik ainult mulle, mulle! Heidan
rohule pikali. Tahaksin haarata oma em-
busse terve looduse. Tahaksin kallistada
kogu maailma.

Kodus ootavad mind sõbratarid. Neid
nähes käib minust läbi kui tormihoog. Len-
dan hõisates neile kaela. Olen peaaegu
meeletu rõõmust.

Algab üks suur vastastikune küsimine
ja vastamine.

Nüüd võtame nõuks minna ujuma.
Tormame üksteise võidu jõe kaldale. Pil-
lume riided segaduses rohule ja hüppame
vahutavasse jõelaineisse. Ujun tugevate
tõmmetega kaldast eemale. Tahaksin ujuda
kaugele, kaugele, jätta maha kõik, mis
seob mind siin. Kujutlen vaimus vesinäkke
kuldsete lokkide ja siniste silmadega. Kui
nad tuleksid ja kutsuksid mind kaasa oma
vetesaalesse, siis ma ei keelduks.

Nõnda mõeldes ja unistades olin
jõudnud juba kaldast kaugemale ning on vii-
mane aeg tagasipöördumiseks.

Naasnud teiste hulka, võetakse mind
vastu suure rõõmuga, sest olin ujunud kar-
detavast kohast üle, mis oleks võinud lõp-
peda kurvalt.

Teen ettepaneku vees näkki mängida.
Mu ettepanek võetakse vastu. Tormame
vahutavas vees, põgeneme üksteise eest,
nagu oleks keegi meist tõepoolest näkk.
Oleme ülemeelikud. Kisume põhjast vesi-
heinu ning paneme neid enestele pähe ja
ihule. Nüüd sarnaneme veel enam näkki-
dega.

Kuid ka sellele tuleb lõpp. Jookseme
veest välja üks, kaks, kolm! Varsti oleme
riides ja lahkume jõelt. Kulgeme lauldes
mööda teed. Oleme rõõmsad nagu oleksime
päsenud surmaohust.

Kuid järsku kerkivad taevavõlvile
ähvardavad kõuepilved. Kaugelt on kuulda
mürinamist, aga see ei muuda meie rõõm-
sat meeleolu. Meie nagu ei kuulekski lä-
henevat äikest. Juba langevad esimesed
vihmapisarad tolmupeale teele. Hakkame
jooksma.

Jõuame siiski enne suurt vihma-valin-
gut koju. Järsku käib hirmus mürin. Kuu-
len ainult mürinat, kuna välk jäi minu
poolt tähele panemata. Pikne oli löönud
meie maja lähedal asuvasse kastanisse.

Aegamööda selgineb taevas. Pilved
hajuvad ning päike paistab sama helgelt
kui enne. Juba kuuldb ka linnukeste lau-
luviise.

Ma ei malda enam kauem toas olla.
Ihkan välja, ihkan avarusi ja suurusi! Õhk
väljas on selge ja puhas kui kristall. Ro-
hukõrtel säravad vihmapiisad ja lillekeste
kroonid on üle ujutatud pisaraist. „Miks
sa nutad, lillekene?“ küsin seda pooleldi
eneselt, pooleldi lillelt, kuid vastust ei saa
ma kusagilt. Jõgi on nüüd täiesti vaikne,
ainult üksik nõrk tuulehoog paneb vee tas-
saselt virvendama.

Sureva päikese punakuld paiskub jõe-
veele, värvides selle punaseks. Tuleb talt-
sutamatu igatsus minna jõe sõudma. Võ-

tan esimese kättejuhtuva lootsiku ning aerutan jõe. Ma sõuan edasi, ikka edasi. Nii jõuan oma „laevaga“ esivanemate-aegse linnuse alla. Põlispuid kohisevad tasa. Kuu tõuseb mägede tagant kui hõbedane sirp. Puulatvade kohal löövad sirama tuhanded tähed. Milline vaikus ja rahu! Õitsev ja sigitav elu ise kõnnib sel ööl läbi ääretu maa. Kõnnib ja laulab kaasa kogu looduse pulmapeole.

Haruldane öö! Astun uuesti paati ning hakkam aerutama tagasi. Kõik magavad: lilled, linnud, tuul ja päike.

Astudes tuppa on kahju sellest toredast päevast. Heidan voodisse, kuid uni ei tule. Mõtted peatuvad koolil, õpetajail ning paljudel sõbrul. Nõnda mõeldes uinun viimaks.

Ei tea, kui kaua olin maganud, aga kui silmad avasin, oli väljas juba valge. Jooksen õue, et lähemalt vaadata maailma. Põldudel kerkivad lõokesed nagu helikerad õhku. Metsadest kostub linnulaulu. Milline suvi, sõnuseletamatu, joobnustav, unustamatu! Sirutan käed vastu päikesele, kes naeratades vaatab minule.

Nii kaovad päevad tegevuseta ja tegevuses. Aeg nopib päevi, nädalaid,

kuusid aastakorvi ja paneb need igavikuks tallele.

Kaovad jällegi nädalad.

Algab uus ning huvitavam töö — rukkilõikus. „Sahiseb sirp ja vihiseb vikat, langevad kõrred, kuldkollased pikad, töötajad põllul on põlised rikkad“. Punun enesele rukkililledest pärja ning asetan pähe. Seda teevad ka paljud teised. Kasvav rükis väheneb, kuid õhtu ligineb. Veel natuke — veel...

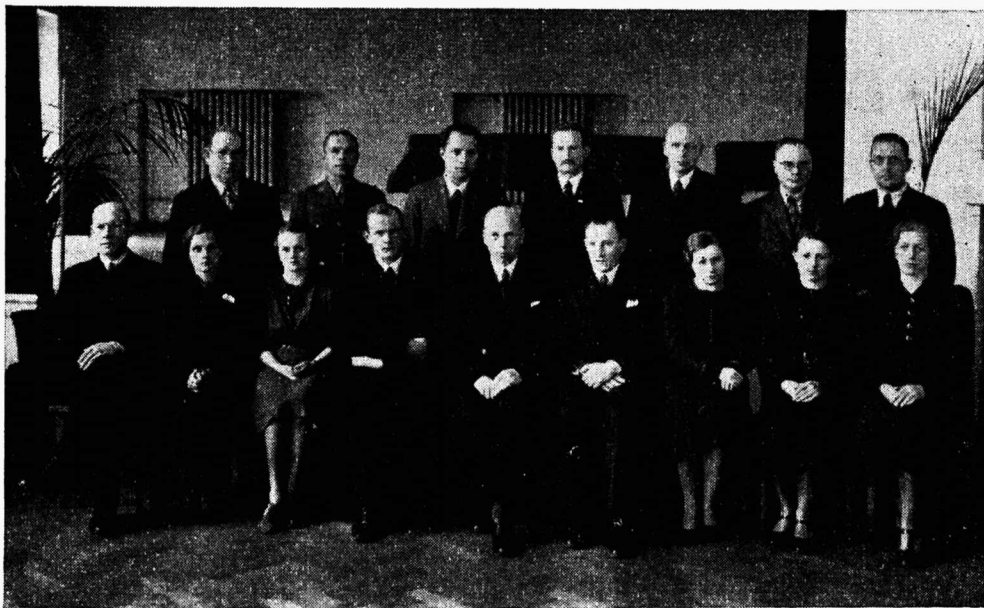
Varsti on rükis maas. Ainult kuldsed hakid annavad tunnistust, et siin on enne heljunud kodumaa tuules uhke rükis.

Rukkilõikus oleks nagu esimene samm sügisesse. Veel paar nädalat ja siis algab uuesti kooliaeg. Suvi on möödunud. Ootan lähenevat kooliaega.

Saabubki ärasõidupäev. Ma käin igal pool ja vaatan veel korra iga puud ja pööst, sest tuleb ju lahkumine. Kuid lahkume selleks, et uuesti jälle tagasi tulla.

Istun omnibuses ja sõidan oma koolilinna — Haapsallu. Juba paistavad linnatuled. Südames on imeline ärevus. Tunnen oma jalge all Haapsalu tänavakive. Ole tervitatud sa vana, sa vaba Haapsalu! Ole tervitatud, sa „Läänela haridustempel“, sa „valge maja“!

Õppenõukogu 1938.-39. õ.-a.

Istuvad vasakult: H. Roosimägi, A. Madiberg, E. Särm, K. Kütt, dir. A. Üksti, dr. J. Seimar, H. Otsasoo, M. Laidna, O. Arumaa. Seisavad: L. Jüris, ltn. O. Uluots, K. Karus, K. Kooskora, E. Proffen, C. Kreek, A. Sibul.

Varanduste saar.

augeile ulguvesile sõitsime otsima suuri aardeid, avastama uusi maid. Tumesinine oli meri me all ja helerohe-line taevaskummus me üle. Tuul paisutas kumeraks valendavad purjed ja laeva terav nina löikas vahedalt sinirohelisesse laineisse.

Edasi purjetasime pärituules, edasi avamere poole. Julgelt sööstis laev laine roheline kurku. Valget vahtu pritsis üle reelingi.

Palju päevi jätsime nii seljataha.

Ei me lugenud neid, ei me mõõtnud meregi vahutavat selga. Jälgisime helkjaid pilvi helerohelisel taevapõhjal, kihutasime võidu kiikuvate kajakatega.

Õhtul kogunesime tekile. Toetusid reelingile päevasest tööst väsinud käed.

Tasa vajuks päikeseketas kahvaturoo-sade pilvepaelte vahele. Tasa hällitas tuul sinillillakaid laineid.

Vaikus valdas meid. Purpursed niidid venisid hääletult üle ääretu taeva.

Taevaskummus muutus sügavsiniseks, põhjatuks. Nägime igavesti säravaid tähekujusid — Sõnni ja Suurt Vankrit. Nägime Linnuteed hõbedase vööna üle taeva-lautuse, lugesime langevaid tähti. Kuu külvab hõbedat laineisse ja helkivaid kalu lendas üle me laeva.

Süütasime piibud. Vaikides nautisime sinihõbedase öö võlu.

Kes küll on süüdanud need siravad tähed taevavõlvil? Kes selle kuugi loitva sirbina on viinud üles hõbetama laineid me ümber?

Vaata, kuidas liiguvad mastide varjud laeva lael ja raad heidavad pikki varje pleekinud purjetele.

Kuid kuu kahvatub varsti, kaob hõbe laineilt ning pikad varjud laeva laelt.

Agua ajab punavat kuma ikka kõrgemale mööda taevaranda. Löövad õhetama siniroosad pilvetriibud ja lainete harjad veretavad vahus.

* * *

Palju on olnud päevi ja möödunud öid. Palju sinivirvendavaid randu on kerkinud taevarannale ja sukeldunud taas laineisse.

Pole need sinivirvendavad randad meie eesmärgiks. Otsime Varanduste saart, et tuua uusi aardeid meie Suurele Kuningale.

Ent mõned meist põgenesid ära noile rannule. Rovalges polnud laeval vahti ja tüürimees magas.

Kerkib merest randu õrnades indigovärvides. Kaovad meremehed me laevalt, salkades ruttavad nad sinna.

Kaua sõidame veel?

Palju on olnud neid siniviirge. Vähe on meid laevale jäänud.

Kes juhatab meid? — Kus on see maa, mida Suur Kuningas meid otsima saatis? * * *

Jälle oleme jõudnud lagedaile ulguvesile, avarale veele.

Seisame vaikselt laevalael, piibud hõõgumas suunurgis ja mütsid kuklas. Tuul ajab meid lõunasse, läände ja taas hommiku poole.

Vabisevad soodid, naksuvad poomid. Vahukuhilad ronivad mööda laeva külgi.

Vaata seda pilve seal! Ta on nagu määratu vahukooretort helesinises kastmes. Vaata, kuidas see laine üles paiskub! Näe, kuidas ta harjaalune rohendab!

Agua maad ei näe... Kajakad, teiegi ei tea, kus asub Varanduste saar?

Näeks ainsatki siniviirgu! Kerkiks helekollane rannajoon tumeroheliste palmidega! — — — — —

Vaid vesi...

Ei leia me seda maad, ei jõua iial kuhugi randa. Hukkume lagedal merel, sureme nälga ja jannu.

Luustikena sõidame viimaks, toetudes reelingile, hirmutiseks kõigile mere-sõitjaile.

Pole olemaski seda maad, mida otsime, seda enneliidmata kullamaad. Ennem läheme haidele söödaks, kui pleekinud skelettidenäe igavesti ümber eksime.

Kadusidki jälle mõned meie laevalt — teadmata kuhu.

Hüppasid nad merre?

— — — — —

Elustuvad korraga meie väheste puised liikmed. —

Näeme randa, sinivirvendavat randa!

Helendab liiva kollane joon ja eemal kerkivad punakate palmide sirged tüved kui sambad.

Ta tuleb!

* * *

Palju päikesi on veerenud jälle üle pealae. Seisan üksi reelingi najal ja loen lainete harju. Nad kõik randusid sinna, kus oli helekollane rannajoon roheliste palmidega.

Mina ei leidnud seal rahu. Meenusid kiirgavad kalliskivid, pimestavad kullamäed, punarohelised pärlid.

Tahan otsida Varanduste saart. Tahan tormata läbi vete rikkuste poole, aarete poole.

Vabisevad soodid, naksuvad poomid. Laeva terav nina lõikab vahedalt sinirohelisesse laineisse.

Tuul vingub endiselt vantides, plokid kriiskavad võidu kajakatega.

Seisan siin, toetudes mastile, kustuv piip hambais, pilk horisondil.

Õhtu jõuab. Unine päike ripub madalal läänes, rohekad lained läigivad tinaselt.

Varanduste saar!

Homme, homme ta tuleb kindlasti. Võib olla juba täna.

Tuul raputab tujukalt halle purjelappe. Päike vajub uttu.

— — — — —
Nemad jäid saarele maha...

Aga kui neil siiski oli õigus? Kui Varanduste saar on siiski vaid muinasjutt? ...

Praegu nad istuvad palmide varjus, lõkendava tule valgusel.

Nad naeravad mind lolli, kes läks surma otsima.

Kui aga kerkib siniviirg, paistavad kiirgavad kalliskivid, pimestavad kullamäed. Kõik aarded oleks minu — ainult minu!

Suur Kuningas ootab...

Aga ma ei lahkuku enam sealt.

— — — — —
Vaikus vajub merele kui umbne kott. Läbi roheka udu immitseb sureva päikese lillakas-punast kuma.

Tihe vaikus...

Nemad istuvad lõkke paistel ja söövad...

Ja kui ma siiski ei leia Varanduste saart!

Ma sureksin nälga ja jannu!

Kõduneks in laeva lael, imbuks mu

veri laeva pehkinud pragudesse, kasvaks segi samblaga.

Luitunud luukerena uitaksin ulgumerel.

— — — — —
Päike seisab horisondil kui tardunud vereklomp. Loode pool rusuvad rasked lillad pilved.

Hääletult libiseb laev läbi rohelise tuhkja udu.

Pime vari vajub veele.

Vaikus, raudne, rusuv vaikus...

— — — — —
Ujub läbi udu tume saaretükk. Õnvalt loksus pigimust vesi vastu libedaid laevakülgi.

Ta läheneb kui õudne vari.

Väriseb vana laevakere raskete rahnade vahel. Kahvatu kuu nõretab rohekashalli valgust läbi udumüüri.

Läigivad võikalt lillad libedad kaljud. Komistan niueteni rõeskes rohelises udus.

— — — — —
Nemad aga istuvad tulepaistel kollasel rannaliival. Nad loodavad kord näha tühja laeva pleekinud skeletiga reelingi ääres.

Ei! Ei iialgi leia nad mind! Asjata otsivad mahajäetud vrakki!

Jään siia külmade kaljude keskele! Igavesti siia!

Aga mu tulelõke on tuhat korda suurem nende omast!

Ja leekiv tungal lendab nõõride vahele.

Värisevad punakad laigud valgetel purjedel. Vabisevad mastide mustad varjud laeva lael.

Ahnelt lakuvad leegid tüsedat mastipuud, osavalt ronivad nad sootide vahel.

Löövad leekima linased purjed. Veripunaselt hõõguvad raad loitvate tulekeelte vahel.

Susisedes kukub leekivaid tunglaid kivide vahele. Heledad sädemed tõusevad kõrgele.

Langevad rusudeks lõõmavad mastid. Punaselt hõõgub reelingi raudne äär.

Meri keeb ümberringi. Tulised kivid susisevad hõõguvas vees.

Ta põleb!

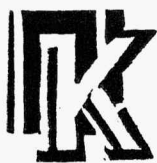
Kaljude veriselt kumavad tipud lõikavad teravalt musta õhe.

— — — — —
Esimene aovalgus helendab lillade pilvede raskusest rebenenud praos.

Nende tulised servad hõõguvad võidu suitsvate tukkidega.

Kerkivad alles mustava taeva poole üksikud sädemed, suured ja tumedad.

Minu kodu.

odu — magus sõna. Õnnelik on iga inimene, kellel on kodu. Ka mina tohin olla nende hulgas, kellel on ilus kodu ning hoolitsevad ja armastavad vanemad.

Minu kodu asub mulle nii meeldivas Haapsalus, minu isa teenistuskohas. Olen elanud selles kodus 14 aastat. Ta on ka mu sünnikoht, kus kord algasin elu 15. juulil 1924. aastal keset ilusat suvepäeva, keset päikesekulda.

Mu kodu on mulle väga kallis. Siin ei puudu mul midagi, mida vajan kehale ja vaimule. Mu usin emake hoolitseb selle eest, et kõik minu asjad oleksid korras ja laual ei puuduks maitsev igapäevane leib.

Ka mu vaimul on toitu: kui esitan küsimuse, siis saan sellele õige vastuse; kui vajan kirjandust, siis leian seda; kui hing igatseb muusikat, siis kuulen.

Nagu kinoekraanil mööduvad pilt pildi järel mälestuses mu ilusad päevad selles kodus. Ei või unustada eeljõuluseid elamusi, kui ma olin väike. Kui mina ema ja vennakesega toas jõululaulu laulsime, siis koputas jõuluvana tasa aknale ja näitas läbi akna meile kingitusi, mis olid määratud häile lapsile. Ja kui toas oli õnnis jõuluhelk, siis täitused soovid ning jõuluvana tuli igatsetud ilusate asjadega. Ka mina tahtsin olla külalislahke ja pakkusin talle piparkooke, mis ise olin suure huvi ja hoolega voolinud.

Ei ole puudunud minu lihavõttelaul

kirjud munad, ja arg jänes ainult helistas eesuksel, jättis mulle pakikese trepile ja kadus. Kord justkui nägin teda aknast mööduvat...

Emake ja isake ei unusta ka kunagi minu sünnipäeva-hommikul mind äratamast heade soovidega ja kaunistamast kingituste-lauda lilledega ning küünaldega. Ja sel hommikul ehib kohvilauda suur kringel. Mulle armsakssaanud sõpraderingis tohin siis kogu päeva mängida, laulda, hüpata. Hiljem tuleb isa ning jäädvustab meie lõbu pildis ja emake hüüab meid lehtlasse kohvile.

Iga aastaag mu kodus pakub mulle midagi huvitavat. Eriti ilus on suvi, millal nopin marju peenralt ja põõsalt, kiigun, jookslen värskes õhus, väljun õueväravast ja olengi juba kaldal. Seal hüppan paati ja liuglen peegelsiledal veepinnal, suplen ja tulen jällegi koju, kus sageli tohin viibida külalisteringis.

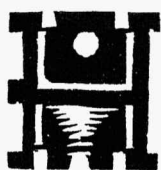
Kallid olgu mulle need päevad, mis ma olen veetnud omas kodus. Ootan nüüdki veel, et õhtupalvet lõpetades vanemad mulle ütlesid: „Hea laps!“ Küll on see rahustav!

Vanemate hea eeskuju õpetab mind kõige rohkem elu jaoks ja nende õpetused jäägu mulle alati meelde. Ma ei unusta iial oma ema sõnu, mida ta sageli kor-dab:

„Hoi-a puhas oma süda ja käsi ja kui sa kord suurena pead lahkuma kodunt, siis tule siia varjule, kui võõrsil sajab vihmal“

Karidel.

ämarus laskus üle mere ja kaluriküla. Vaatepiiril põles purpurne päike, saates viimaseid kiiri merele. Taevaranal kumasid üksikud pilved karmiinselt, pannes põlevalt leegitsema kogu õhtutaeva. Siin ja seal kündsid kaluripaadid peegelsiledat vett. Läbi vaikse õhtuõhu kuuldus mõlade monotoonset laksumist vastu vett ja kalurite kõnelusi. Aga kaugel horisondil, seal, kus alla vajus päikeseketas, kus hõljusid purpursed pilved, paistis musta tombuna kuunari kogu, mis ikka enam ja enam püüdis eemalduda videvikku uppuvast kodurannast.

Andres seisis kuunari tekil nõjatades reelingile ja vaatas tagasi pimedusse kaduva koduküla poole. Jah, merele oli ta ammu juba igatsenud, kuid nüüd, kus ta pidi lahkuma kodukülalt, täitis ta hinge ääretu nukrus. Midagi nagu kipitas kurgus.

Taevas kustus eha, üksteise järele ilmusid taevavõlvile tähed. Andres vaatas ikka veel, kuigi ta ei näinud enam midagi muud, kui kodusaare majakat plinkimas.

„Noh, Andres, tule alla, mis sa siin nukrutsed, niimoodi sust küll korralikku meremeest ei saa.“ See oli Lars, vana merikaru, Andrese isa hea sõber. Andres vaatas veel korra koduküla poole, kus nüüd juba tuled olid süüdatud, ja laskus Larsiga mööda kägisevat treppi esitekialusesse ruhvi.

Sisse astudes võttis neid vastu kibe hingemattev tubakasuits. Vilets petrooleumilamp paistis läbi sinaka tubakasuitsu kui tondisilm, andes rohkem tahma kui valgust. Tahm oli värvinud mustaks nii ruhvi kui ka meremeeste näod, kes istusid viletsa kõikuva laua ümber ja „lõid“ kaarte. Nüüd nad olid mängu pooleli jätnud, et silmitseda tulijaid.

„Ahaa,“ sõnas saarlasest madrus ja silitas suures kaares koiku alla, „meie uus „junge“!“

„Nii see on,“ vastas Lars.

Andres oli vahepeal asunud oma asemel ja vaatas, kuidas mehed kaarte mängisid. Viimaks ronisid meremehed üksteise järele koigesse ja varsti polnud kuulda

muud kui magavate madruste hingamist ja vee monotoonset kohisemist laeva ninas.

Andres ei teadnud, kui kaua ta oli maganud, kui teda äratas karjumine ja kirumine. Ta avas silmad.

Keset ruhvi seisis pootsman, jalad harkis, käed püksitaskus, ja läbi ruumi kostis ta sügav põrisev bass: „Pojad..! Üles, üles!“

Mehed ronisid kirudes ja vandudes koigest ning tuigerdasid mööda ruhvi ringi. Andrese pea valutab hirmsasti. Oli see tubakasuitsust või mõnest muust põhjusest, seda Andres ei teadnud. Mööda ruhvi pörandat veeresid tühjad õllepudelid, tehes kolinat, ning lahtijäetud ruhvi luugist pritis soolast vett sisse. Andres ajas enese üles ning tuigerdas teiste järel välja. Väljas võttis neid vastu tintmust öö.

Torm oli tulnud täiesti ootamata. Taevast, mis oli ennem olnud täis vilkuvaid tähti, oli nüüd kaetud süsimustade süngete pilvedega. Tuul ulus ja vilistas vantides ja nõõrides ning raksudes langesid jämelained tekile, viies kaasa kõik lahtioleva. Meri kohises õudselts ja ähvardavalt.

Kuunar laskus küljeli ja tormas edasi viimse jõuga.

Andresele paistis see kui unenägu. Nagu läbi une kuulis ta korraldusi ruuporist, nägi mehi tuigerdamas üle teki ja täitis ise käske.

Äkki tundis ta uue tugeva jämelaine tulekut, ta tundis seda, sest näha ei olnud midagi. Mehaaniliselt kummardus ta maha ja haaras ettejuhtuvast köiest kinni. Siis kattis laine neid kõiki. Andres tundis, kuidas soolane vesi tungis ta silmi, kõrvu, ninna, tehes pöörast valu. Ta surus hambad kokku ja jäi ootama laine möödumist. See ootamine tundus Andresele igavikuna. Viimaks, kui laine oli taandunud, käis karjatus läbi meeste ridade, et tüür on purustatud.

„Purjed alla lasta, mastid maha raiuda!“ kõlas kapteni hääl läbi tormimühina. Mehaaniliselt täitsid mehed käske. Andres tundis raiumisel, et purustatud vant peksis ta mereweest tursunud nägu ja varsti hakkas midagi sooja märga voolama üle näo, kuid tal ei olnud aega seda tähele panna.

Vahepeal olid mustad pilved lõhki kärisenud ja tormasid tuulega võidu üle taevaalotuse. Pilvede vahelt vaatas kuu alla mässavale merele, muutes selle oma nõrga valgusega veel õudsemaks.

Kuid, mis see oli? Mehed kangestusid. Kauguses „plinkis“ Vilsandi majak. „Me oleme kadunud! Kadunud!“ käis hüüe suust suhu. Tardunud pilkudega vaatasid mehed kaugusse, kus nõrgas kuuvalguses võis näha võimsaid murdlaineid pritsimas veetalustel karidel.

Kuunar, mis nüüd oli täiesti tormi meelevallas, triivis kiiresti karide poole.

Andres oli juba külmast ja märjast kange. Kramplikult hoidis ta ruhviluugist kinni ja vaatas õhe. Hirm valdas teda. Talle tuli meelde ta endine elu. Nagu kinolindil jooksis see ta silmi eest mööda. Talle meenus see öö, millal ta isa uppus Soome rannas. Jah, see oli olnud just niisamasugune öö. Ta mäletas seda ööd veel nii selgesti. Torm oli sel ööl isegi nende laudakutuse pealt tõstnud ja kaugele randa kandnud.

Laev oli jõudnud juba murdlainete piirkonda. Lained käisid üksteise järel üle laeva ja viisid kaasa laevalaadungist selle osa, mis asus tekil. Viimaks tõstsid murdlained kuunari üles ja paiskasid ta valju raginaga karile.

„Korkvestid selga! Päästepaat välja!“ karjuti ruuporist. Kõik tormasid ruhvi. See oli juba pooleni vett täis, ja vett tuli ikka juurde.

Kui Andres jõudis ruhvist tagasi tekile, askeldasid madrused juba päästepaadi ümber. Varsti jõutigi nii kaugele, et esimene paat lasti mässavaisse voogudesse. Kui see aga oli paarkümmend meetrit kuunarist eemal, paiskus murdlaine paati ja viimane hakkas ühes seesolijatega vajuma. Natuke

aga oli veel näha mehi ujumas ja kuulda läbi tormimühina nende appihüüdeid, siis kadus kõik. Ainult torm mässas edasi.

Mehed kuunaril jälgisid hirmunud pilkudega seda õudset vaatamängu. Aga ka kuunarile ei võinud jääda, sest iga minut võis tulla uus murdlaine. Madrused olid nõutud.

Kuid murdlaine ei lasknud ennast kaua oodata. Laev paisati karile ja kuunar murdus suure raginaga pooleks ning mehed langesid mässavate lainete sülle.

Andres nägi lauatuikki enda kõrval. Ta ronis lauale ja köitis end püksirihmaga selle külge, siis kadus ta teadvus.

Ärganud, leidis ta ennast ühes kaluritoas. Tuba ei olnud suur, kuid oli puhas. Päike paistis läbi akna tuppa ja läbi avatud ukse kostis mere võimsat kohinat. Keegi sõbraliku välimusega emake istus ta sängi ees ja kodus sukka.

Andres ajas enese istukile ja vaatas imestunult ümber. Ta pea oli imelikult raske, kõrvus kumises ja silmade ees hakkas kirjuks minema. Ta laskus uuesti padjusse.

„Puhka, puhka, poju!“

„Kus ma olen?“ — „Vilsandis, kalur Võrgu majas,“ vastas emake. Andres vajus uuesti unne ning magas kuni teise hommikuni. Nüüd kuulis ta kalureilt, et ta on ainus pääsenu hukkunud kuunarilt.

Siis, kui teised inimesed olid läinud kirikusse, läks ta mere äärde, istus kivile ja vaatas kaugusse. Kaugel karidel laksus nüüd vesi rahulikult ja õhus tiirlesid kajakad saaki otsides. Päike puistas kulda üle mere ja kauguses hakkas lööma kirikukell. Oli ju pühapäev.

Agas Andrese süda oli kurb, lõpmata kurb.

LINDA KREEK

IV progümn.-kl.

Lehekuld.

Langeb vaikselt lehekulda
koltund rohule,
katab sügisest maamulda,
tahab rahule.

Lehekuld ja taevas tume —
sügislaul on see.
Kõlab kurehäääl nii kume:
lõunasse viib tee.

Sajab vaikselt lehekulda
koltund rohule,
katab emakest maamulda,
tahab rahule.

Minu elulugu.

le suitsvate korstnate, üle hallide hoonete, üle Jaani kiriku tõmptorni vajub majade rägastik usskõvera Emajõe taha, kus vaikselt agulitänavas leiad eest kahekordse luitunud seintega puumaja — mu sünnikodu. See on õieti väga huvitav ja omapärane maailm, alates Petersoni puukuurist ja lõpetades Kesselmanni kausivabrikuga, mille pikk korsten oma mustunud otsa nagu vanaema sukavarda pilvede poole sihhib. Määratu maona hajub aeglane must suitsukõis linnale, mässides halli looriga ümberkaudsed tänavad. Tuleb savikoorem, teine, kolmas — pangedega veetakse punase maja sisemusse sitket savi. Küll on ikka suurtel meestel hea elada! Võivad saviga teha, mida tahavad. Kui mina vahel saan mõne tüki savi ja hakkas sellest piipu voolima, siis on ema kohe kannul — ma määrivat riided ära! No mingi vaadaku neid potivabriku mehi seal!

Jah, mis emal viga, ta võib kõik teha! Vahel toob pangetäie vett tuppa, lobistab ja veab lapiga mööda põrandat, kuna mina ei tohi piiskagi põrandale pillata. Ise ütleb: „Sa oled suur poiss juba ja tead, et rumalusi ei tohi teha. Lähed ju varsti kooligi!“

Kuidas siis? Suured ju võivadki kõike huvitavat teha, nagu ema ja potivabriku mehed! Ja kool? Mis asi see on? Kool?

„Ema, mis on kool?“

„Küll näed! Sügisel viib isa sind kooli.“

See peab küll olema midagi suurepäraselt. Juba see nimigi. „Isa, kas läheme kooli?“ küsin õhtul. „Läheme, varsti läheme! Sügis tuleb pea.“

Sügis! Miks ta juba ei tule!

* * *

Kaua tuli oodata. Viimaks ühel ilusal hilissuve hommikul läksime isaga suure kollaka maja uksest sisse — sinna, kuhu voolas kokku noori igast maailmakaarest.

Oma esimesest koolipäevast pole mul õieti selget pilti. Olid suured toad, valged ja heledad. Kollased põrandad, kollased pingid — väljaski rebis tujukas tuul vanadelt vahtratelt kuld kollaseid lehti.

Naer, kisa, kära, võõrad näod...

Koduteel alles tuli järsku meelde, et olin unustanud koolijuhatajale — küllap ta see oli — „head aega“ ütlemast. Paneb ta mulle nüüd nõrga? Või viib järsku nurka seisma?

Näriiv kahtlus ei kadunud südamest. Järgmisel hommikul meenus kohe hallpäine mees oma mustade sarvprillide ja uurivate silmadega. Mis nüüd küll saab!

„Ema, ma ei lähe täna kooli!“

„Aga miks? Mis sul on?“

„Ta... ta paneb mind nurka seisma...“

„Kes — ta?“

„See... see prillidega...“

Oi, emal oli tegemist, enne kui ta mind kooli sai.

Aga imelik — keegi ei käskinud nurka minna. Ei tehtud väljagi. Ei leidnud ma ka kedagi teist nurgast vaatamata hoolisale otsimisele. Siis valetas vanaema, kui ta ütles, et paha poisid pannakse nurka seisma.

* * *

Mis on ikka Naarofi kapsaaed ja Kesselmanni savivabrik kooli vastu! Kui palju ikka tube, kui palju lapsi! All saalis, seal taga saab koguni „lätsu“ mängida!

* * *

No täna sai ikka head mürtsu! Kolm keldriakent läks! „Kastankad“ aina vingusid! Jah, meie poisid on osavad märki viskama!

Kus sa küll kodus niisugust nalja saad! Küllap sellepärast tulevadki kõik poisid ja tüdrukud kooli!

* * *

Talv tuleb. Varsti on hea kelgutee. Siis saab Riia mäelt alles sõitu! Aga õp-

pida tuleb selle eest ka rohkem. Ajast tahab vägisi puudus tulla.

* * *

Hurraa! Jõulud! Peaasi aga, et tunnistusel ühtki nõrka polnud. Kevadeks katsun kõik headeks „pressida“! See läheb ju kui lepase reega!

Ning läkski. Saabus suvi looduses ja minugi südames, nähes kevadisel tunnistusel aina heade ridu.

* * *

Päevad uppusid suvipäikese lõõma. Jõudis märkamatult sügis, uus kooliaasta. Ei olnud kaugeltki enam seda elevust, mis esimesel kooliaastal. Tuntud ruumid, tuntud koolivennad. Samad „lõõmamehed“, samad „tossikesed“. Mõni uus nägu poetus vist ikka vanade vahele. Möödunud aegade mälestused ei tee ju vahet pisiasjus.

* * *

Nii möödusid aastad. Nii tulid uued mured, uued rõõmud. Me polnud enam need kõige pisemad. Oli koolis juba hulk neid, kellele üleolevalt võis ütelda, et pühkige ninaalune puhtaks.

Kui imelik! Ammu see's oli, kui olin esimeses klassis ja „see prillidega“ mind nurka pidi panema. Pole enam mägede taga aeg, kus need ruumid meid enam ei näe, kus need klassipingid on juba teiste kulutada.

* * *

ALMA ELLER

I gümn.-kl.

Mühav meri.

On sügisene koolivaheaeg. Õpilased on enamasti linnast lahkunud.

Mul hakkab igav. Riietun ja lähen välja jalutama. Väljas puhub vaikselt tuuleõhk. Sügisene päike saadab oma helekollaseid kiiri maapinnale. Koltunud lehed puudel kahisevad, nagu jutustaksid nad üksteisele lühikesel suvel nähtud-kuuldud sündmustest. Aeg-ajalt langeb mõni leht tuulepuhangu tõukel niiskele maapinnale, jäädes sinna lebama kauaks, kauaks. Sammun pikamööda linnast välja. Varsti jõuan mere äärde. Mõttes hüüan talle tervitusi: „Meri, ma tervitan sind! Nüüd on mul jälle aega viibida su juures, kuulata su salapärasest mühinat, kuulata su igatsevate lainete valukarjeid, kuulata su juttu, mis äratavad minus ammuelatud sündmusi. Tihti olen

* * *
Läbi sügavate ja pikkade talvede, läbi õppimise ja mängude, läbi rõõmude ja murede päikese poole, kevade poole, lõpu poole!

* * *

Lahkumisõhtu. Viimsed tantsud, viimsed käepigistused; viimsed pilgud neisse tubadesse...

Algkool on läbi — läbi on elu esimene kilomeetripost.

* * *

Möödub suvi täis ärevust ja ootust. Algava sügise raamides kerkivad valged seinad, sihvakad sambad, ruuduline parkettpõrand, laiad trepid. Ja avarus, miliine avarus!

Kõik uus ja võõras, kõik suur ja valge! Vähe on vanu klassikaaslasi. Algas on uus — aina uus!

Olen keskkoolis.

* * *

Saan endale sinise „tekli“ ilusate valgete triipudega. Ühke, eks?

Elu aga veereb oma rada. Veereb läbi sügise, talve, kevade; läbi Prantsuse Suure revolutsiooni, Lääne-Austraalia kultaväljade, ruutvõrandite, sõjatopograafia ja suusavõistluste; läbi kolmanda, neljanda, viienda klassi — ikka edasi, uue poole, järgmise versteposti poole.

tulnud su juurde valutava südamega, kuid sina, meri, oled mind alati lohutanud!

Imeilusana seisad sa mu ees, meri! Kui ilusasti õõtsuvad su lained ja kui tasa nad veerevad kaldale! Nad meelitavad, nad kutsuvad mind! Meeleldi õõtsuksin lootsikuna su laintel.“

Ma istun kivile. Mulle meenub mu lapsepõlvkodu kusagil kaugel mere ääres.

* * *

Kus lained aeglaselt veerevad madalale liivasele paiguti väikeste kividega kaetud rannale, kus maapind teeb kallaku mere poole: seal seisis väike vihmadest ja tuultest halliksluitunud õlgkatusega maja. Ehkki seal paljud tuuled ja tormid puhusid, seisis ta kaljukindlalt. Seal rannas kestis alaline võitlus maa ja mere vahel: kord

taandus maa, kord meri, ja nii moodustus palju vetteulatuvaid väikesi poolsaari. Rannäärstes vees oli palju suuri ja väikesi kive. Vesi ranna ääres oli madal.

Majast lääne poole oli suur männimets, millest läks läbi tee, suur, valge. Sellises ümbruses, otse looduserüpes, pea-aegu üksinduses, kasvas üles tütarlaps, keda hüüti kodus Liisiks.

Oli ilus kevadine hommik. Meri oli juba ammu vabanenud jääkattest. Täna oli see päev, millal ema lubas Liisit minna vennaga mere äärde mängima esimest korda sel kevadel. Ah, kui ammu olid nad igatsenud seda aega! Rõõmsasti tormasid nad nüüd mere äärde, käes hoides männikoorest paate. Neid oli suuri ja väikesi, isegi sõjalaevad ei puudunud. Kõigile paadele oli antud nimed, ilusaimad, mida nad ial teadsid.

Kui ilus oli meri sel päeval — täiesti peegelsile ja helesinine. Päikesepaistel säntendas meri, nagu koosneks ta tuhandeist isevärvilist kalliskivist, taas õrna tuulepuhangu mõjul hakkas ta virvendama, muutudes triibuliseks.

„Sillamerre“, nii nimetas Liisi lombikest ranna ääres, ehtasid lapsed sadamaid. Oo, kuidas vettepandud laevad kiiresti liikusid, kui puhus tuuleõhk. Rõõmsasti hüppasid lapsed vees, nii et vesi kõrgele üles pritsis. Laevadega korraldati võidusõite, samas olid nad jälle kaubalaevad. Keppidega vastu vett lüües tekitasid lapsed mässava mere. Väga huvitav oli meresõda, seda kisa, mis siis oli! Tihti laskisid nad vaenlaste laevu põhja, kui see ei õnnestunud kergesti, sest kerged puukoorrest laevad kerkisid kohe jälle veepinnale.

Kiiresti möödus mängides ilus suvepäev mererannas. Palju oli selliseid suvepäevi seal, kus meri seisis nii mõttesse vajununa, targana. Kõrgel sinitaevas sõudsid valged pilved ja kajakad lendlesid aeglaselt lumivalgete tiibadega lehvitades peegelsileda veepinna kohal.

* * *

Taas meenuvad mulle ka sünged, lõpmata kurvad päevad seoses merega. Meri, sa oled võimas! Sa võid olla vaikne ja ilus, kuid varsti sa võid muutuda tormiliseks, otse vihaseks ja nõuad palju inimohvreid.

Liisi vanaisa, põline julge meremees, armastas merd väga. Tal oli lastelastele palju, palju huvitavaid lugusid jutustada oma laevasõitudest. Ta oli juba üsna vana,

kuid siiski ei suutnud ta kaua kodus olla — meri kutsus teda. Nii käis ta tihti lähedal elavate kaluritega kalu püüdmas.

Ühel sügishommikul valmistus ta kaugele merele noodaleminekuks. Hommikul oli ilm haruldaset ilus. Lapsed ja vanaisa läksid vanaisa randa saatma. Sooviti talle siis head õnne. Õrnalt tõstis vanaisa oma tugevate kätega Liisi üles. Mida kõike küll võis teha see hea vanaisake! Veel kord kaisutas ta Liisit ja eemaldus pikkamööda siis rannast. Teised olid juba kõik rannast kadunud, ainult Liisi seisis ikka veel seal ja vaatas vanaisale järele...

Juba samal päeval peale lõunat hakkas tuul tugevnema, taevas kattus halbaennustavalt tumedate pilvedega. Öhtul mihises aga väljas juba vali torm. Kõrgele ulatusid vahutavad laineharjad nagu igavesti lumega kaetud mäed. Laksatades murdusid lained vastu kaldalolevaid kive. Nüüd oli meri tumeroheline, siis tumehall ja viimaks must.

Kodused olid kõik väga ärevil. Jah, ka Liisi pani oma väikesed käed kokku enne uinumist ja palus, et vanaisa õnnelikult koju tagasi jõuaks. Ööd läbi valvati ja oodati, kuid vanaisa ei tulnud. Kaks ööd-päeva kestis torm, siis vaikus see ja meri hakkas endiselt hõljuvalt lainetama.

Ühel hommikul, kui Liisi ärkas, oli torm vaikinud. Teisest toast kuulis ta taseid samme ja vahetevahel nuuksumist. Seal tuli ema ta juurde ja ütles kurvalt, et vanaisa on surnud...

Nii kaotas Liisi oma lapsepõlve päikese, armsa vanaisa. Iialgi ei unune tal see päev. Kõik muutus sellest ajast alates. Tulid kurvastused, palju oli neid, ja tal puudus lohutaja — vanaisa.

Nüüd elab Liisi linnas, kaugel sellest ilusast mälestusrikkast kohast. Ta on kasvanud suureks. Kord käis ta oma lapsepõlvekodu vaatamas. Kõik oli seal muutunud: „sillameri“ oli ära kuivanud ja väikesest majast oli vaid jäänud kivirudud järele.

* * *

Tugevneb tuul, ma ärkan mineviku maailmast. Päike on loojumas, veel saadab ta viimaseid kiiri veepinnale. Hakkab külm... Ma tõusen kivilt ja sammun kiiresti koju. Lahkudes hüüan merele: „Armastan sind, mühav meri, kuigi sa oled mõnikord nii üleannetu ja pahur! Ma tahan alati su lähedal viibida!“

Tänapäeva noorte kirjanduslikest ja kultuurilisest huvest.

Tänapäeva mehhaniseeritud elu on haaranud oma närvlikust tempost ja rütmist tükslevasse sülle ka tänapäeva noored. Juba maast-madalast õpitakse tajuma ajanappust ja minutite-tundide otstarbekohase kasutamise vajadust. Mõistagi ei saa siin juftu olla mingist ajavaimu paralüüsi vast mõjust meie noortele; selle vältimisele on küllaldaselt mõeldud. Siiski tekib küsimus: kas on küllaldaselt tänapäeva noortel üldse aega ja huvi kirjanduslik-kultuurilisteks taoteludeks?

Selle küsimuse tähtsus on eitamatu, sest igale on teada kirjanduse hariu ja peenendav mõju inimese, eriti kasvava noore sise-maailmale.

Kuid kirjandusega laiemas mõttes ja individuaalselt tegeleda saab ikkagi ainult vobal ajal. Moodne aeg pakub siin terve rea teisi võimalusi jõudeaja möödasaatmiseks, alates teatritest ja lõpetades kinode ning kohvikutega. Pääle selle huvituvad tehnilise sajandi noored mitmesuguseist tehnilisest küsimusist, näit. raadio ja elektrotehnika alal.

Kõige selle kõrval näib noortel jätkuvalt aega ka kirjanduse lugemiseks. Juba sagedane õpilasraamatukogude kasutamine kõneleb küllaltki selget keelt.

Mida loeb tänapäeva noor? Osutub raskeks anda sellele küsimusele otsest ja üldisfatud vastust. Meie noorus on siin differentseerunud vastavalt eale ja tüübile.

Rääkimata lapseas loetavaist laste- ja muinasjutudest, valitakse ka algkoolipõlves loetavat kirjandust täiesti huupi.

Enamasti kõidavad noori selles eas jutustused ja romaanid humoristliku või seiklusliku sisuga. Loetav teos peab eelkõige olema põnev. Mitte valikut teostades võib see tung põnevuse järele saadagi noorte valeteele viijaks. Jgasugused ajalehe joonealused halvemas mõttes ja muu selline kirjandus võivad rikkuda areneva noore maitse ja sisemise tasakaalugi. Positiivseimaks lektüüriks, mis sellealisi noori ka huvitaks, tuleb pidada ajaloolise sisuga jutustusi ja romaane. „Tasuja“, „Vambola“, „Läänemere isandad“ — kes sellealistest noortest ei loeks huvi ja innuga neid teoseid?

Teadlikum kirjandusenautimine algab alles keskkoolipõlves. Tutuumine kirjandusliku teose stiili ja kompositsiooniga aitab palju kaasa kirjandusliku tunnetuse ja kriitilise

lise võime kasvamiseks. Loetavat ei valita enam huupi, vaid, kuulanud õpetajate nõuandeid, siirdutakse väärtuste lugemisele. Loetavalt ei nõuta ainult põnevust, vaid teos peab olema ka aktuaalne. Enamus sellealisi noori jälgib pidevalt ka ajakirjandust.

Kui kõnelda tänapäeva noorte aktiivseist kirjanduslikest huvest, siis selles mõttes ollakse küll maha jäänud mõne eelmise ajastu noortest. On vähe noori, kes aktiivselt katsetavad kirjanduspõllul ja veel vähem neid, kes seda teevad avalikult. Kui „Noor-Eesti“ ajal oli sellele liikumisele omase idealismi ja vaimutule tekkimine võimalik ja vajalinegi, siis tänapäeval säärase aktsiooni läbiviimine, kui selleks peaks olema tarvidus, oleks vaevalt mõeldav. Näib, et siin põhjuseks pole oma kirjanduslike võimete alahindamine. Pigemini seisab põhjus teises ajavaimus ja teistes huvialades. Kogu kaasaja vaim on muutunud materialistlikumaks ja ka noorte püüdlused on suunatud ettevalmistusele praktiliseks eluks, et neist saaks „midagi“. Neist tingituna on noorte esimesed sulekatsedki asjalikumad ja vähem romantilised kui enne. Aktiivsele kirjanduslikule tegevusele siirduvad hiljemini üksikud, kindlana oma võimeis.

On muutunud ka noorte teised huvialad. Vastavalt huvialadele ollakse koondunud paljudesse organisatsioonesse. On tekkinud uus termin nende noorte nimetamiseks, nn. „organiseeritud noored“. Suur osa meie noortest on koondunud skautlikesse organisatsioonesse. Nende töö seisab noorte kasvatamises eelkõige kõlblalt väärtuslikeks rahvuslikeks kodanikeks. Kahtlemata võidavad nimetatud organisatsioonid oma töös peatse ühinemise läbi.

Suurt poolehoidu on noorte keskel võtnud veel kehakultuuriline- ja spordiliikumine. Kehalise treeninguga seoses saavutatud hea tervis ja tahtejõuline tublidus kõnelevad ise enese eest.

Kuigi tänapäeva noor igakord ei vasta ülesseatud nõudeile, näib, et pole siiski erilist põhjust nurisemiseks. Hoolimata skeptikute väiteist noorte loiduse ja vaimse laiskuse kohta, leidub noortel oma suuremas enamuses küllaltki terveid ja positiivseid kirjanduslikke ja kultuurilisi huve. Seoses otseste õpingutega eeldavad need organiseeritud alusele viidud noored oma huvidega harmoonilise ja tänapäevale sobiva kodaniku kujunemise.

Sule ja tindiga „valges majas“.

Kooli suures ja mitmekesisel õpilasperes leidub mitmeidki, kes ühel või teisel viisil silma hakkavad aktiivsete tegelastena kooli sisemises seltskonnas või „spetsidena“ mitmesuguseis eriharrastusis igapäevase õppetöö kõrval.

Erapooletud „vaatlejad“ on püüdnud sule ja tindiga tutvustada meid nende „tuusadega“, märkides üht kui teist nendest ja nende tegevusest. Peame aga ütleva, et on kaunis õrn ülesanne „puudutada“ oma kaasõpilasi. Sellepärast vaatamegi kirjutisele kui kergele vestele, et veeta mõni hetk lõbusas omavahelises vestluses.

Oleme viisakad ja alustame kooli vanima ja „kogemusterikkama“ klassiga — gümnaasiumi II kl. Hoolsal otsimisel selgub, et ongi tegemist kõrgeima klassiga koolis — klass asub nimelt neljandal korral.

Tütarlastel on eesõigus — ja esijoones paistabki silma Aino Laine, kuigi ta istub tundide ajal viimasel pingil. Laine on klassi tusedaim jõud, näiteks õppimiseski, kellele kuulub klassis alati esimene ja viimane sõna.

Endla Õngo on viimasel ajal üsna tagasi tõmbunud seltskondlikust tegevusest, siirdudes ennastharrivatele aladele. Tegutseb gaidide organisatsioonis (nagu ta ise ütleb) ja täidab peale muu Humanitaaringi kirjatoimetaja kohuseid.

Õngo pinginaabrike on Ada Jüriso — Harry Kooritsa abiline ka klassi esindamise töös.

Rudolf Bauman, Rudolf Valentino ja... huvitav, kas näiteasjanduses ainuvalitus kuulub Rudolfitele, aga Haapsalu näitekunsti kandvamaks jõuks on ja jääb Rudolf Adelman. Tema deviisiks on

(ka mitte rambivalguses) õigel kohal õige poos. Ta on ka kandvamaid jõude Haapsalu noorkotkaste peres. Lõpuks soovime Aadile õnne tema 20. sünni- ja tegevusaastapäeva puhul.

Samas näeme Albert Käppa't — silmapaistvat maletajat ja filatelisti, kes alati naerusui astub võitlusele õpilaselu raskustega. Kogenud „merikaruna“ mere-skautluse aegadest seisab ta ka esimehena Spordiringi tüüril.

Ester Milvek'il ja Meta Lambil läheb kuuldavasti alati hästi igal alal. Viimane tuletab sagedasti meelde „jäätmerepingviini“, eriti talvel.

Seevastu Helga Selja nimi tagab kõige hilisemat — kasvõi meie alal.

„Abituuriumiklassi“ esindaja raskeid kohuseid täidab seda paremini Harry Koorits. Käesoleva albumi ruumikitsuse tõttu on võimatu kõiki ta ameteid üles lugeda. Mainigem siin vaid: Humanitaaringi esimees, Spordiringi sekretär, noorkotkuse agar tegelane jpm. Ta omab vilumust ja häid võimeid kõige mitmekesisemal alal, olles eriti mitmekülgne joonistamises. Peaaegu igas vahetunnis võib teda näha tegelemas koolimaja kõigil korral. Peale kõige muu on ta tore „kambamees.“

Tarmuka kujuna kooli avalikus elus paistab silma ka Heino Noor, ametilt Humanitaaringi abiesimees ja gümnaasiumi ainuke urmaslane. Hoolimata oma noorusest omab ta head vahekorda endast suuremate klassidega. Kavatses lähemal ajal ka oma pidu-kingadele alla panna kõrgemad kontsad, et astuda klassisõsaratega lähemas kontakti ka parketil.

Kui juba on parketist jutt, siis ei saa vaikumata mööda minna selle ala tooniandjast koolis, nimelt Ilmar Lubast. Toone annab ta sõna tõsisel mõttel kooli orkestris.

Selsamal maja korral asub veel teine elurõõmus klass, nimelt progümnaasiumi IV klass. Selle klassi nimi on vahetus seoses oma klassi esindaja Eha Ükstiga. Blondpäist Ehat võib näha tegutsemas agaralt kodutütarderingkondades ja Humanitaarringiski — ühesõnaga kõikjal, kus tegutsevad meie õpilased.

Eha paremaks käeks on Ferras Lasur, väga liikuv tütarlaps, eriti vahetundides.

Koos lõbusatujulise Lydia Silla'ga moodustavad need kolm ülemise korra elavama trio.

Oma vennale väarikaks järglaseks — muidugi spordi alal — töötab kujuneda Mihkel Droste. Koridori avarus võimaldab tal sooritada küllaltki kartustärata-vaid hüppeid pikkuse, laiuse ja kõrguse suunas.

Tütarlastest püüavad alati nähtaval viibida Sylvia Torn ja Antoniina Leontjev.

Tublid noorkotkad ja üldse agarad poisid on veel Viktor Viilup, Ivar Kääramees, Rein Võsu ja loomulikult ka Paul Saarmann.

Nüüd aga läheme „ülemistest sfääridest“ vähe madalamale, kolmandale korrale. Siin näeme vahetundide ajal jalutamas progümnaasiumi lustakaid õpilasi, esijoones nende abituriente, kuigi nende klass asetseb „kooli hoonetebloki“ kaugemas osas.

Üle teiste peade paistab Nelly Saarna, kes on kahtlemata V klassi kõrgemaid isikuid, aga kuna mehed on igal pool esirinnas, trumpab Elvo Loosme teda ka „kõrguses“ mõne sentimeetri võrra üle.

Meie odakuulsuse Sule jälgedes rühbib sihikindlalt edasi Georg Kesker. Tubli töömehena tegutseb ta agaralt Noorte Kotkaste peres ja on spordiringi abiesimeheks.

Ka Laine Savik on innukas sportlane, kes oma tumedate sõstrasilmadega on võlunud mitmedki heledaverelised.

Väledajalgset Oskar Ulmi hakkavad kaugused järjest rohkem tõmbama, mille tõttu ta kuuldavasti juba lähemas tulevikus siirdub keskmaadele.

Väsimatu tehnikamees on Harald Kääramees, kes vist tegutseb praegu küttekehade alal. Tubli noorkotkana on ta ka silmapaistev meresuuskrattur, kui ühe sõnaga võib nimetada kolme asja.

Mitmekülgset kunstnikku kujutab enesest Konstantin Nelik. Igal pool, kus on vaja skitseerida, demonstreerida, musitseerida või . . . niisama olla, on ta lahkesti kohal.

Keda aga alati koos nähakse, need on Maia Jürist ja Juta Öngo.

Harry Rikandi on heasüdamlik poiss. Erandi teeb ta ainult viiulile, „piinates“ seda kogu oma vabaaja kestel.

Helmuth Tammiste — eraelus poeet, ameti poolest Humanitaarringi laekur. Mainitud kõrged „seisukohad“ julgustavad teda kooliski tungima domineerivasse kihesse.

Täielikult oma karjäärile on pühendunud Priidu (alias Elfriede Krebs). Ta harrastab innukalt rekordspordi, muuhulgas ka ujumist, ja püüab olla hingeliselt kaunis noor.

Abiturientidepere ruumikas „erahallis“ võime alati kohata vaikset ja tagasihoidlikku Lembit Tendalit, kes siiski südika täismehena klassi huve oskab kaitsta.

Siirdudes kooli teisele korrale, leiame selle korra esinduslikumast klasisiruumist gümnaasiumi I klassi. Klass on läbi teinud raske „katsumise“ eksamite näol ja sellest tingituna leiame eest endas üvenenud ja tagasihoidlikke õpilasi. Võtkem näiteks nende klassi esindaja August Laik, siis — uustulnuk ja vist ainuke hiidlane õpilasperes Valter Kalju ja viimase nimekaim Klaudia Kalju.

Skautluse alal näeme tasapisi tegutsemas A. Laiku ja Siimo Jõe'd. Energilisemad on Ilmar Langeberg (sai hiljuti prillid) ja energilisuse tugevamaid kantse Lembit Randmets noorkotkaste. Tütarlastest võib veel mainida Ellen Raudseppa ja Öie Võsut. Viimane tegutseb ka innuka kodutütrena.

Teistel aladel paistab eriti silma Riho Viire.

Kooli „noorema põlve“ tuusadel lauseme veel vähe sirguda, siis teeme ka neist juttu.

Sündmusi laagripäevilt.

Sinine tuftmüts kõvasti pähe surutud, seljakott seljas, astub Leida tänavale. Oh, kui heledasti paistab täna päike! Mahe tuuleõhk liigutab tasakesi kaselehti ja liblikad lendlevad üle tänava aiast aeda, õielt õiele. Kõik on nii rõõmus. Kõssis majade pisikesed aknad naerataavad üksteisele ja vanad viluvajunud õlgatused popsutavad mõnusasti piipu.

Kergelt kekseldes ruttab Leida edasi. Vastu tuleb talle hoolikas perenaine, kelle turukorv on ääreni täis aed- ja juurvõilja, siis üksik fööleruttav meeskodanik — ja jälle on tänav tühi.

Ühest tänavast teise, ikka edasi... ja varsti ongi seljataha jäänud äärelinna õitsvad sirelid. Kesklinnas kihab elu nagu sipelgapesas. Siit Leida püüab leida veel mõne staapi ruttava kollatutimehe. Ta kohtabki kolmeliikmelist kodutüfarde salka ja ühineb sellega. Jõutakse kaitseliidu staapi. Seltsimehi on siin umbes poolsada koos. Leida on parajaks ajaks siia jõudnud. Veel kümme minutit — siis peaks sõit algama.

Kärsitult oodatakse omnibust. Inimesed ruttavad, kõnniteel tülitsevad koerad ja tänavanurgal hüüab ajalehepoiss: „Värsked ajalehed!“ Siis ilmub kaugusest nähtavale pisike punane täpp. Kiiresti liginedes suureneb see ja varsti kobivad tüdrukud sõiduki uksest sisse. Lennates mõõdub majaderägastik. Lokkavad viljapõllud haljendavad vastu. Elektri- traadid tõusevad ja vajuvad, liginevad ja kaugenevad. Tuuletiivul jooksevad talud. Nüüd on põld, ikka põld ja karjamaa, mets ja lage väli.

Puude vahelt vilksatab punane omnibus. Varsti ta peatub metsa ääres. Kodutütred on jõudnud kohale. Väljutakse sõidukist. Laulu- hõiskel sammuvad kodutütred metsa sügavusse.

See on männik. Mõned puud on üsna jämedad, teised on aga peenemad. Peade kohal moodustavad puude ladvad tiheda katuse. Mõnus on metsas olla! Kosutav metsaõhk täidab rinda. Puud on tihedalt üksteise kõrval, nii et kaugele ei saagi näha.

Äkki silmab Leida puude vahelt hüttide kogumikku. Kõik nad on ühesuurused ja asuvad ridaslikku mändide vahel.

„Oi, kes siin elab?“ küsib Leida juhilt uudishimulikult.

„Siia, tütre, asume meie elama,“ selektab juht.

Kui tore! Terve mets rõkkab kilkeist, ja üksteise võidu jooksevad tüdrukud majade juurde.

„Mina esimene!“ — „Mina teine!“ — „Mina sain enne!“ kõlab läbisegi. Küll on toredad väikesed majad! Vaadatakse kõik hoolega läbi.

„Aga need supikatlad siin on suured,“ imestub Leida, nähes hüttide taga kolme suurt välikatelt.

Juhi vile kutsub kõik kokku. Kõigepealt jaotatakse tüdrukud majadesse. Leida saab toakaaslaseks kaks tüdrukut maalt ja ühe kooliõe linnast.

„Nüüd hakake korrastama ja kaunistama oma majade ümbrust!“ käsib juht.

Usinasti asuvad tüdrukud tööle. Igaüks mõtleb välja midagi huvitavat, millega ilustada oma maja.

Juba kutsub söögikell. Pikas reas, lusikad ja taldrikud käes, minnakse sööma.

Peale lõunauinakut marsitakse sirges reas läbi metsa. „Kääks-kääks!“ hüüab kollane rähn. „Kus ta on?“ küsitakse. Kõikide silmad on suunatud üles. „Näe, seal suure männi ladvas!“ hüüab keegi.

Marsitakse edasi. Lõbus laul kõlab läbi metsa. Puud harvenevad. Ees on lai rohumaa. Siin peatuvad tütarlapsed. Juhil on käes hulk väikesi lipukesi. Need ta jagab tüdrukute vahel ära. Igaüks saab ühe musta ja ühe valge lipu. Hakatakse õppima signaliseerimist. Juht tõstab mõlemad lipud risti pea kohale ja algab. Kuidas see kõik oli? Ikka parem käsi üles ja vasak käsi kõrvale, siis jälle vasak alla ja parem üles. Juht tõstab jälle musta lipukese ja teatab, et tänaseks jätkub. Kõlab vile. Ofsekohe on tüdrukud rüüdis. Nõõrsirge reana alustatakse teed tagasi hüttide juurde.

Hämar dub. Päike saadab viimaseid kuldavaid kiiri läbi männitüvede majakeste poole. Punase leegina loidab ta veel, siis kaob päike pikkamisi horisondi taha.

Elu laagris muutub vaiksemaks. Kuskilt kostab hoogne isamaalaul. Kolmandast majast on kuulda jutustamist. Kõlavad viiulihelid... Korratakse veel efekandeid suureks lõkketuleks.

* * *

On päris pime. Mändide mustad varjud hiilivad majakeste kohal. Kaugel huigub õskull... Kollase kettana tõuseb metsa tagant kahvatu kuusirp. Majadest väljuvad mustad kogud.

Need pole vaimud. Need on kodutütred, mähitud hallidesse vaipadesse. Nagu „mum-mud“ istuvad nad seal. Nad on rõõmsad ja ootavad lõkketule süütamist.

„Uhuu!“ hõikab õskull. Veel mõni silmapilk ja tulevanem süütab risuderiida. Nüüd on kõik vaikne. Tardunult istuvad tüdrukud, silmad suunatud lõkketule poole. Võimsalt tõuseb loitev leek üles.

Nüüd tõuseb kodutütarde seast püsti pikakasvuline tütarlaps — Leida. Ta jutustab meie tulihingelistest eisiisadest. Kodutütred kuulavad hinge kinni pidades.

* * *

Päike on tõusnud. Linnukesed siristavad rõõmsasti. Loodus on ärrganud. Tüdrukud kogunevad majade ette rivi.

„Täna, tüdrukud, läheme lähemasse alevisse,“ ütleb juht.

Läbi metsa kõlab lõbus laul. Nüüd keeratakse maanteele. „Üks, kaks! Üks, kaks!“ Kindlas marsitaktis liigub edasi kodutütarde rivi. Need noored on nagu laululinnud, kes rõõmsasti laulavad kodukoha põldude kohal. Taevas on nii selge ja sinine. Otse peakohal helendab päikeseketas, mis oma kiiri maa peale saadab. Halli lindina lookleb maantee metsade ja põldude vahel ja kaob kaugusse...

Viimaks lõpevad metsad ja jõutakse alevisse. Tänavail on vähe inimesi liikumas. Väheste jalutajate keskel on ka umbes kolmeaastane plikatirts emaga. Nähes kodutütred mõõda marssivat, haarab plika kõvemini ema käest kinni ja hüüab: „Näe, fifa läheb!“ — „Need on kodutütred. Kui Aino suureks kasvab, siis on Aino ka kodutütar,“ seletab ema. Kaua vaatab Ainoke tüdrukuile järele..

Vaikselt sammub kodutütarde rühm Vabadussõjas langenute mälestussamba juurde. Kaks kodutütart asetavad pärja ausamba alusele. Mälestatakse mõttes langenud kangelasi, siis minnakse tutvuma oleviga.

Esimesena forkab silma suur valge ehi-

tis. See on kohalik algkool. Moodne uus ehitis. Suured kahepoolega klaasüksed ja ukstel on silt „Vanaraua kogumiskoht“. Siia toovadki alevielanikud vanametalli kodumaa kaitseks. Näe, sealt tuleb ju väike poiss suure vanaraua-koormaga! Koorem on suur, aga poiss on pisike. Tirib ja tirib, nii et jätkub! Ja voor liigub edasi. Poiss on juba koolimaja lähedal. Veel natuke... siis on ta päral. Kuid siis... kihutades sõidab auto nurga tagant. Poiss ei märkaqi seda. „Nüüd jääb ta auto alla!“ hüütakse. Ei, keegi formab poisikesse juurde...

Auto on möödas. Inimesed on kogunenud ühte kohta kokku. Kõikide pilgud on suunatud maha. Liikumatu lamab kõnniteekivil tütarlaps. See on Leida. Ta läks poisikest päästma, kuid jäi ise autorataste alla. Leida viiakse haiglasse.

Viimased päikesekiired mänglevad majade katuseil. Kaugel hüüavad kirikukellad...

Haigla aiaäärse toa aknad on kaetud tumedate eesriietega. Kõik on vait. Üksikus voodis lamab Leida, kahvatu ja nõrk... Õde valvab. Juba neljandat päeva lamab Leida haiglas.

* * *

Piinarikas õõ möödub. Tõuseb päike ja kogu loodus on nagu uuesti sündinud. Päikesekiired suruvad end läbi eesriide-voltide ja tungivad tuppa. Tantsivad seinal, ajavad üksteist taga, liuglevad üle Leida näo ja paitavad ta põski.

Leida avab silmad. „Kus on teised?“ küsib ta värisevi hääli. „Maga, maga!“ rahustab õde. Jah, Leida on väsinud... Silmad vajuvad kinni. Akna all siristab pääsuke...

* * *

Jälle on õhtu. Vaikselt seisab kolm kogu Leida voodi ääres. Kui rahulikult ta magab! Leida õde Vaike, kodutütarde juht ja üks toakaaslastest on tulnud teda külastama. Õrnalt siltab Vaike ta põski.

„Vaike,“ libiseb nõrgalt üle haige huulte, „minu vanaraud... võta endale... vii see ära!“ Jõuetult langeb haige tagasi padjusse.

* * *

Palju päevi on möödas. Enam ei valva õde Leidat haigla aiaäärses toas. Enam ei tule Vaike haiglasse Leidat külastama. Leida on nüüd terve ja jälle kodus. Iialgi aga ei unusta päästetud poisike Leidat.

Tasa langeb lumehelbed alevi koolimajale... Majakesed vanade mändide all puhkavad rahulikult lumekuue all ja ootavad igatsedes suve ja kodutütred.

Õpilaste isetegevus.

Isamaa auks — alati valmis!

Õpilasi noorteorganisatsioonide töös.

Enamik meie koolinoori tegutseb otseste õppeülesannete kõrval meie suuremais noorteorganisatsioones. Noorkotkaste, kodutütarde, skautide ja gaidide pere liikmete arv ja tegevuse intensiivsus näitab järjekindlat tõusu. Organiseeritud noortes tõstsid ühistunnet ja sisendasid enesekindlust eriti möödunud suve võidupüha-pidustused. Noored ise on püüdnud agaralt tihendada omavahelist sõprust ja üksimeelt.

Läbi pideva töö.

30. novembril k. a. täitus Noorte Kotkaste organisatsioonil 8 aastat tegevuse algusest, mida tähistati pidulikkude koondustega üle maa. Ka Haapsalu Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi noorkotkad võivad tagasi vaadata kaheksale töörohkele aastale. Eriti tegevusrikas oli möödunud suvi. Lääne kaunimas metsakurus — Paliveres — peeti Haapsalu malevkonna laager, millest võttis osa üle 50 poisi. Korraldati külaskäike naaberüksustesse ja matku ümbrusse. Tähelepanu väärrib kp. H. Kääramehe ja kp. K. Neliku 900-kilomeetriline jalgrattamatk läbi Põhja-Eesti. Ka ei lähe Lääne noorkotkastele meelest võimsad võidupüha-pidustused, mis olid suursündmuseks kogu Eesti kotkaperale.

Enamus Haapsalu Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi noorkotkaid on koondunud „Uku“ (end. keskkooli) rühma, mis jätkas sügisel tegevust uue värskuse ja intensiivusega. Rühma koosseisus on praegu ligi nelikümmend poissi, kes on koondatud nelja salka. Salgapealikuteks on kp. H. Kääramees, kp. L. Randmets, kp. J. Kääramees ja kp. J. Langeberg. Rühmas on maksev punktide-süsteem, mis hoiab poisid alalises võistluspingses ja tööhoos. Oktoobri algul korraldas rühm lossiaias rühmadevahelise võrkpallivõistluse, millest võtsid osa „Uku“, „Tehnola“ ja mererühm „Urmase“ meeskonnad. „Uku“ rühm annab välja oma ajakirja „Läänekotkas“, mis annab läbilõike rühma tööst ja on heaks vahendiks poiste isetegevuse arendamisel.

Surnutepühal, 20. novembril aetas rühm pärja poiste armastatuima vanema „Uku“ rühma end. vanakotka õp. N. Neliku hauale. Praegu on rühma vanakotkaks õp. K. Kütt. Staabi koosseisu kuuluvad gümnaasiumist nk. R. Adelman ja pk. H. Koorits, progümnaasiumist pk. G. Kesker.

Mitmed Haapsalu Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi õpilased tegutsevad mereühmas „Urmase“, mis vaatamata oma noorusele on Lääne maleva esinduslikemaid rühmi. Eeskujuliku telgi võistlustel suvises malevkonna laagris omandas rühm I koha, samuti on „Urmase“ praegu Haapsalu N K rühmade võrkpallimeister.

Vanakotkana juhib rühma tegevust õp. A. Berggren.

Rühma juhtkonda kuuluvad gümnaasiumist pk. H. Noor, progümnaasiumist kp. K. Nelik ja N. Vahtmaa.

Lähema tuleviku tegevuskava sisaldab hulga uusi ettevõtteid ja üritusi. Suurimaiks neist kujuneksid matkavõistlused ja maleva üldlaager Vigalas 1939. a. suvel.

Rõõm ja töö käsikäes.

Kodutütarde progümnaasiumi rühma juhib õp. E. Särm ja prl. E. Vaus. Rühmajuhiks on Leida Kariis ja abiks Härta Blank. Rühma koondusi peetakse kaks korda kuus, samuti salgakoondusi. Koondustel õpitakse vajalikke teadmisi järgukatseiks, mängu, laule ja muid tarkusi. Peale õppekoonduste korraldatakse majapidamiskoondusi.

Rühm on korraldanud deklamatsioonide võistlusi ja tutvumisõhtuid. Kavatakse korraldada rahvalaulude-õhtu ja talvel suusatamiskursused, et kõik kodutütred õpiksid suusatama.

Rühm jaguneb neljaks salgaks. I salga juht on Edith Jürine, II salga juht — Eha Üksti, III salga juht — Leida Kariis ja IV salga juht — Fernanda Lassur.

Kodutütarde gümnaasiumi rühma kuulub 13 kodutütart, kes alluvad rühmavanemale pr. Uluotsale. Rühmajuhiks on Ester Milvek ja abiks Õie Väsu, kes on ka ühtlasi salgajuhtideks.

Koondusi peetakse igal kesknädalal, kus õpitakse mitmesuguseid kodufütarlikke tarkusi. Senini on rühm valmistunud katsetele, kuid kavatsusel on korraldada ka mitmesuguseid lõbusaid õhtuid. Kavatsesov mardiohtu jäi kahjuks pidamata nakkushaiguste levimisohtu tõttu.

Talbel täiendatakse oma oskusi suusatamises ja mõnes muus talispordis.

Kevadel, kui loodus ärkab, matkatakse Haapsalust välja, et tutvuda ümbruse ja loodusega.

Kui saabub suvi, siis veedetakse mõned päevad vabas looduses — laagris.

Kodutüfired elavad ja tegutsevad lipukirja all: „Rõõm ja töö käsikäes“.

Sinu tahe olgu kui pingulvibu!

Kui kõnelda skautlusest gümnaasiumis ja progümnaasiumis, tuleb rääkida kahest üksusest — viikingite ja tormipoegade suguharudest.

Viikingite suguharu — Läänemaa vanim organiseeritud noorteüksus — pühitses hiljuti oma 17. aastapäeva.

Suvi möödus hoogsa välitegevuse tähe all. Ilusaid päevi veedeti metsatähe sõbralike seinte vahel ja maantee-tolmus matkates. Võeti oma hoole alla Vabadussõja ja rahvussangarite ausambad, kuhu auvahtkond igal pühapäeval (talvel kord kuus) asetab pärja. Korraldati laiemaulatuslik luuremäng.

Suguharu skautrühm võttis osa võidupüha-pidustustest ning sellele järgnenud laulupeost.

Sügisese sisetegevuse hooaja alustas suguharu hoogsa noorteõhtuga, millest ka paralleelorg.-ide liikmeid osa võttis.

Suguharu juhhib skm. H. Jõe.

Mereskautide üksus on tormipoegade suguharu. Vaatamata aineliste võimaluste puudumisele, töötab ta armastusega valitud huviala juures. Suureks takistuseks edukaks tööks on oma jahi puudumine. Haapsalu Jahtklubi vastutulekul on mereskaudid võinud tasuta kasutada tema meresõidukeid.

Suguharu tegevusest võiks mainida signaalmasti püstitamist, laevamudelite

ja signalisatsioonivahendite valmistamist, navigatsioonikursusi ja mitmesuguseid muid skautlikke üritusi.

Suguharu juhhib nskm. F. Kuusik.

Gümnaasiumis on skaute 3, progümnaasiumis 27. Juhtidest õpivad koolis A. Käppa, Ü. Kulgver, A. Laik, S. Jõe ja H. Tammiste.

Hävita kurja maailmas, eelkõige eneses!

Suurt tööindu, üksmeelt ja agarust näitavad progümnaasiumi ja gümnaasiumi gaidid. Peetakse sisukaid koonduisi, korraldatakse võistlusmänge, lauludevõistlusi, kursusi mitmesugustelt aladelt ja referaat-õhtuid.

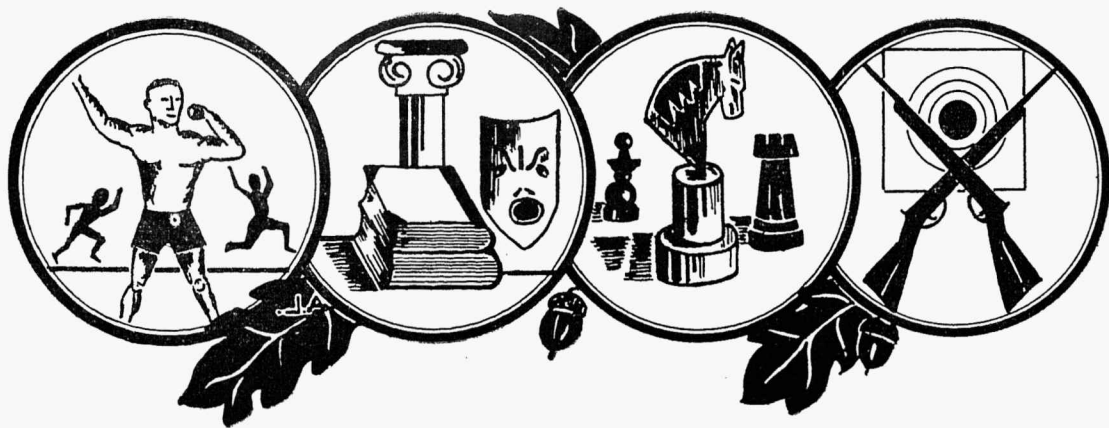
Peamiselt valmistatakse järgukatsed, kuid tegeldakse ka käsitöö, esmaabi ja majapidamisega. Oma oskusi viimaselt alalt on gaidid näidanud mitmetel tee- ja kohviõhtutel. Aasta jooksul tehtud käsitöödest korraldatakse hiljem loterii.

Koos skautidega korraldatakse emadepäevi, jõulu- ja tutvumisõhtuid ning muid pidustusi. Suurema osa suvevaheajast veedavad gaidid matkates ja laagrites olles. Möödunud suvel peetud Paralepa laagrist on säilinud kauneid mälestusi.

Üleriigilistest üritustest on võetud osa juhtkoolide ja laagrite näol. Möödunud talvel võtsid paljud Haapsalu juhid osa Tallinna juhtkoolist ja suvel Helme juhtlaagrist. Suvel käis gaidide esindus võidupüha-pidustustel ja laulupeol.

Erilisi teeneid ja tublidust tähistatakse vastava diplomi või eeskujuliku gaidimärgiga, mida omavad paljud Lääne malevast.

Progümnaasiumis on gaide 30 ja gümnaasiumis 4. Nendest moodustavad juhtkonna järgmised õpilased: L. Rützel, M. Mägi, E. Öngo, J. Öngo, A. Jürisoo ja E. Kiivramees.

Humanitaarring.

Humanitaarringi mullune aktiivne tegevus jätkub ka tänav pidevalt. Esimese suurema tõona teostati käesoleva albumi väljaandmine. „Murdlained“ on eriti suutnud äratada õpilaste huvi Humanitaarringi tegevuse vastu, andes tänavugi paljudele õpilastele võimaluse väljendada omi mõtteid albumi veergudel.

Ringi möödunud aasta tegevus oli intensiivne. Suuremaist üritusist võime nimetada meie vanakirjanike K. E. Söödi ja A. H. Tammsaare mälestusõhtuid, milliseist õpilaste osavõtt oli väga elav. Referaatidega esinesid õpilased H. Noor ja H. Koorits. Samuti äratas õpilastes suurt huvi teisel poolaastal korraldatud lühijuttude võistlus, mis toimus kahes klassis — nooremas ja vanemas. Tõid hindas zürri koosseisus: dir. A. Üksti, ringivanem

Humanitaarringi juhatus 1937./38. õ.-a.

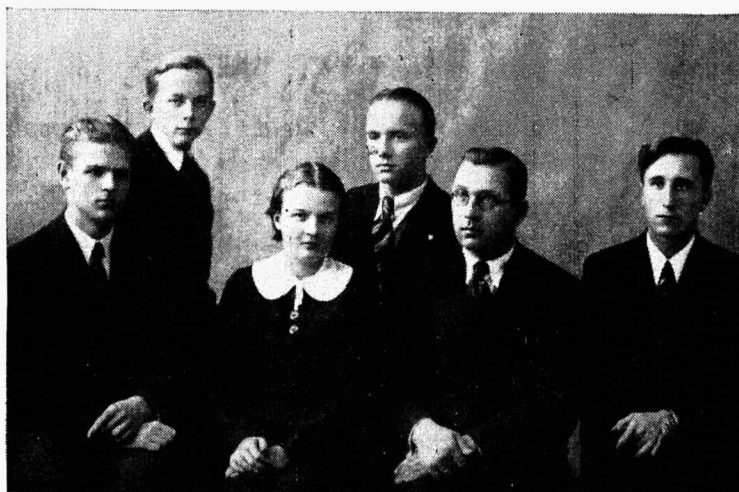
Esireas vasakult: E. Öngo — sekretär, õp. A. Sibul — ringivanem, E. Rikandi — laeKur. Teises reas: E. Aleve — esimees, N. Saarna — abisekretär ja H. Noor — abiesimees.

õp. A. Sibul, õp. L. Kaal ja õpilased Aino Kiintok, Ervin Aleve, Gustav Siht.

Uue huvitava ja elujõulise tegevusalana kutsus Humanitaarring möödunud aastal ellu näiteseksiooni. Suurema üritusena kandis ette näiteseksioon jõulupeol G. Rummo jõulunäidendi „Lõunatuule eksiränakud.“

Käesoleval õppeaastal pole Humanitaarring „Murdlainete“ toimetamise kõrval veel leidnud mahti ringi jooksva töö korraldamiseks. Lähema tuleviku tegevuskavas oleks kirjanushuviliste õpilaste tutvustamine uusima eesti ja väliskirjandusega.

Ringi tegevuse elustamisel ja juhtimisel on teinud tänuväärt töö ringi hooldaja õp. A. Sibul.

Humanitaarringi juhatus 1938./39. õ.-a.

Esireas vasakult: H. Koorits — esimees, E. Öngo — sekretär, — õp. A. Sibul — ringivanem, I. Luba — abisekretär. Teises reas: H. Tammi — laeKur ja H. Noor — abiesimees.

Spordiring 1927—1938.

Haapsalu Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi Spordiring võib käesoleval tegevusaastal tagasi vaadata üheteistkümneaastasele tegevusele. Üksteist aastat on Spordiring olnud meie õpilasingide peres üheks arvurikkamaks ja aktiivsemaks ringiks. Ringi töö on selle aja jooksul ikka enam süstematiseerunud ja omandanud juba kindlad sihtjooned. Ringi tegevus on haaranud peamiselt viit ala: võimlemist, kergejõustikku, võrkpalli, suusatamist ja ujumist.

Võimlemine oli esimesi alu, mida Spordiringis hakati harrastama. Spordiringi võimlemisrühmad on esinenud üheteistkümne aasta jooksul 18 korral. 1934. a. esines ring Eesti Mängudel 57 nais- ja 32 meesvõimlejaga ja 1936 a. Üleriigilistel Gümnaasiumide Spordi- ja Võimlemispäevadel 16 nais- ja 14 meesvõimlejaga. Eriliselt väljapaistvalt on esinenud demonstratsioonidel tütarlapsed rütmilises ja poeglapsed põrandavõimlemises.

Kergejõustikule on alati Spordiringi tegevuses peatähelepanu pööratud ja sel alal on olnud tegevus ka saavutusterikkaim. Haapsalu Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi Spordiringi on õigustatult nimetatud Läänemaa kergejõustiklaste taimelavaks. Ring on andnud tubiisid kergejõustiklasi mitte ainult Läänemaale, vaid ka kogu Eestile. Aleksander Kreek ja Ilmar Piliste on tuntud tähed eesti sporditaevas ja esimene on koguni ülemaailmse kuulsuse võitnud oma suurte rahvusvaheliste võitudega. Ringi suurimate saavutustena tuleks nimetada kuut üleriigilist koolinoorsoo rekordit. Need on: kuulitõuge (7,25 kg) — A. Kreek 15,21 m; kuulitõuge (5,44 kg) — A. Kreek 17,50 m; raskusheide — A. Kreek 13,27 m; hoota kaugus-

Spordiringi juhatus 1937./38. õ.-a.

Esireas vasakult: N. Droste — esimees, õpetajad H. Roosimägi ja O. Arumaa — ringivanemad. Teises reas: A. Laine — abiesimees, G. Kesker — laekur, H. Koorits — sekretär ja H. Toomet — abisekretär.

Spordiringi juhatus 1938./39. õ.-a.

Esireas vasakult: A. Käppa — esimees, õpetajad H. Roosimägi ja O. Arumaa — ringivanemad. Teises reas: G. Kesker — abiesimees, H. Koorits — sekretär, L. Savik — abisekretär ja M. Droste — laekur.

hüpe — J. Paas 2,96 m; hoota kõrgushüpe — F. Saariaid 1,35 m ja hoota kolmikühüpe — J. Paas 8,57 m. Teiseks suuremaks saavutuseks on esimine Üleriigilistel Gümnaasiumide Spordi- ja Võimlemispäevadel 1936. a., kus esinesid eriti edukalt A. Kreek, võites kaks esikohta (kuulis ja kettas), ja meie teatejooksu meeskond 4X100 m (N. Droste, K. Tammiste, H. Kursk ja F. Saarlaid), tulles kolmandale kohale. Võistlusi kergejõustikus on peetud 40 ja pealeselle hulgal arvul sooritatud poiste spordimärgi katseid.

Kooli mitmekülgsemaks sportlaseks on osutunud A. Kreek, kes viie alaga (100 m jooks, kaugus, kõrgus, kuul ja oda) soome punktide-tabeli alusel on saavutanud 3244 punkti. Järgnevad K. Tammiste 3072, H. Vildmaus 3067, B. Teng 2968, L. Krimm 2963 ja N. Droste 2839 punktiga.

Teine populaarsem ala kergejõustiku kõrval on võrkpall. Võrkpalli alal on samuti tehtud intensiivset tööd. Talvel annab küll tunda võimla puudus, aga see pole sugugi vähendanud huvi võrkpalli vastu. Võrkpall on suurt poolehoidu leidnud nii poeglaste kui ka tütarlaste seas. Igal aastal on korraldatud klassidevaheline turniir. Üldse on võrkpallis korraldatud 31 võistlust, neist 15 omavahelist ja 16 teiste koolide ja organisatsioonidega.

Ujumisega on vähe tegeldud sügise ebasoodsate ilmastikuolude tõttu. Kõik paremad tagajärjed ujumises on Spordiringi liikmed saavutanud enamasti suvel korraldatud võistlusil. Spordiring ise on korraldanud 2 ujumisvõistlust ja ujumismärgi katseid. Spordiringi liikmeskonda on kuulunud ja kuulub praegugi häid ujujaid, neist Aino Laine on esinenud isegi rahvusmeeskonnas Soome vastu. Kooli rekordid ujumises on järgmised: tütarlastele 50 m vabalt — A. Ruut 43,3; 100 m vabalt — A. Ruut 1.46,0; 100 m

Kooli kergejõustiku-rekordite omanikud:

J. Kokla:

60 m jooks 7,4—1934. a.
100 m „ 11,8—1933. a.
200 m „ 25,2—1934. a.

E. Preiman:

800 m jooks 2.11,7—1932. a.
1000 m „ 2.54,1—1932. a.
1500 m „ 4.40—1932. a.

F. Saarlaid:

Kõrgushüpe h-ta
1,35—1937. a.

A. Kreek:

Kuulitõuge 17,50—1936. a.
Kettaheide 48,13—1936. a.
Raskusheide 13,27—1936. a.

rinnuli — A. Laine 1.40,0; 200 m rinnuli — A. Laine 3.23,7. Poeglastele 50 m vabalt — V. Jürgens 33,5; 100 m vabalt — V. Jürgens 1.15,7; 400 m vabalt — V. Jürgens 6.33,7; 100 m rinnuli — A. Tammisto 1.31,0; 200 m rinnuli — E. Kaldma 3,20.

Teine ala, mille harrastamist ilmataadi tud vahel segavad, on suusatamine. Suusatamist on muidugi palju rohkem harrastatud kui ujumist, kuid mõnel lumevaesel talvel on ka suusatamine soikunud. Enamasti igal aastal on ringkorraldanud suusavõistlusi ja viimaseil aastail ka suusamärgi-katseid. Üldse on korraldatud 8 suusavõistlust. Kolm parimat 3 km suusatamises on: 1) K. Nelik — 12.16; 2) E. Lepp — 12.47; 3) M. Kristiani — 12.48,5.

Üldiselt võib konstateerida, et ringi tegevus on sammuks tõusvat rada. Edusammud, mis ringi üheteistkümneme aasta jooksul on teinud, on tingitud ringi hooldajate prl. O. Arumaa ja hr. H. Roosimägi energilisest tegevusest.

Toome siinkohal 10 parimat kergejõustiku-aladel 1927.—1938. a.:

100 m jooks:

1. K. Tammiste 11,5
2. J. Kokla 11,8
3. L. Krimm 11,8
4. R. Avekukk 11,9
5. F. Saarlaid 11,9
6. V. Jürgens 12,0
7. A. Lutter 12,1
8. E. Preiman 12,1
9. E. Grünberg 12,2
10. J. Pääbo 12,2

400 m jooks:

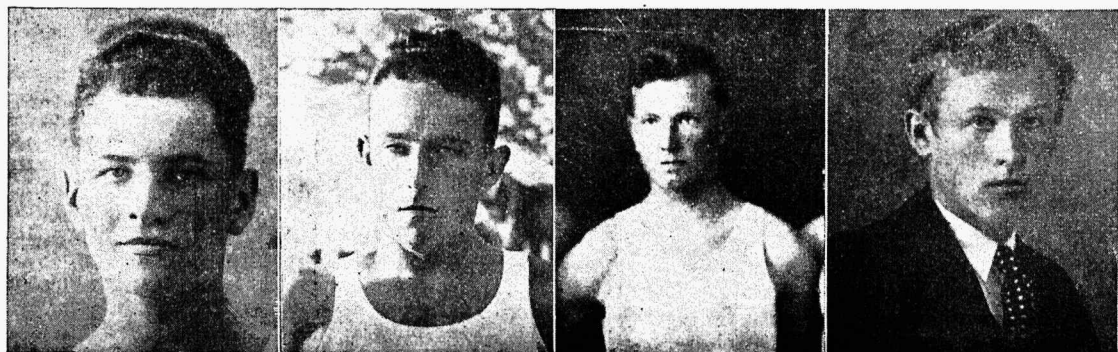
1. K. Tammiste 55,0
2. V. Jürgens 55,1
3. F. Saarlaid 55,8
4. E. Preimann 56,5
5. R. Bergmann 56,7
6. N. Droste 57,0
7. L. Krimm 58,0
8. E. Reesaar 58,2
9. K. Lüllmann 58,5
10. P. Mutt 58,9

1000 m jooks:

1. E. Preiman 2.54,1
2. V. Jürgens 2.54,4
3. R. Bergmann 2.56,0
4. K. Lüllmann 3.02,5
5. A. Suurküla 3.03,0
6. K. Tammiste 3.03,0
7. E. Reesaar 3.03,0
8. R. Miks 3.03,5
9. B. Teng 3.03,6
10. F. Saarlaid 3.04,0

Kõrgushüpe hooga:

1. R. Bergmann 1.75
2. H. Vildmaus 1.70
3. K. Tammiste 1.70
4. J. Paas 1.61
5. S. Joffe 1.61
6. M. Pelmas 1.60
7. L. Krimm 1.60
8. N. Droste 1.60
9. E. Utov 1.56
10. H. Tiimann 1.55

B. Teng:

Odavise 57,85—1932. a.

K. Tammiste:

60 m tõkkej. 10,2—1937. a.
400 m jooks 55,0—1937. a.
Kaugushüpe 6,20—1937. a.

R. Bergmann:

Kõrgushüpe h-ga
1,75—1932. a.

J. Paas:

Kaugushüpe h-ta 2,96—1936. a.
Kolmikihüpe h-ta 8,57—1936. a.
Kolmikih. h-ga 12,73—1936. a.

Kaugushüpe hooga:		Kuul:		Ketas:		Oda:	
1. K. Tammiste	6.20	1. A. Kreek	17.50	1. A. Kreek	48.13	1. B. Teng	57.85
2. L. Krimm	6.12	2. B. Teng	14.70	2. H. Kiintok	38.32	2. L. Kersen	50.55
3. N. Droste	6.08	3. J. Paas	14.23	3. B. Teng	37.73	3. A. Kreek	49.90
4. H. Tiimann	6.07	4. A. Tikas	14.10	4. H. Vildmaus	37.60	4. I. Jaks	48.50
5. O. Neider	6.06	5. H. Vildmaus	14.07	5. A. Tikas	37.09	5. G. Kesker	47.16
6. J. Kokla	5.96	6. H. Tiimann	14.05	6. H. Tiimann	35.82	6. H. Vildmaus	47.07
7. F. Saarlaid	5.90	7. L. Krimm	13.24	7. J. Paas	35.70	7. M. Pelmas	46.59
8. E. Preiman	5.84	8. N. Droste	13.02	8. J. Piliste	35.68	8. A. Tikas	46.14
9. M. Pelmas	5.82	9. H. Kiintok	12.94	9. L. Kersen	35.14	9. L. Raudsepp	45.69
10. J. Paas	5.77	10. A. Tammisto	12.82	10. I. Jaks.	34.07	10. K. Tammiste	44.13

Laskespordiring.

Paremal: Laskespordiringi juhatus 1938./39. õ.-a.

Esireas vasakult: V. Uusküla — esimees, õp. ltn. O. Uluots — ringivanem, T. Ööpik — abiesimees. Teises reas: R. Vösu — rev.-komisjoni liige, E. Alpius — laekur, K. Pang — rev.-komisjoni liige, M. Droste — sekretär, V. Haavamaa — rev.-komisjoni liige.

All: Laskespordiringi juhatus 1937./38. õ.-a.

Esireas vasakult: R. Marley — esimees, õp. ltn. O. Uluots — ringivanem, T. Kreek — abiesimees. Teises reas: A. Järviste — sekretär ja H. Sergio — laekur.

Laskespordiringi liikmete perre kuulub üle kolmveerandsaja meesõpilase. Ring töötab eelmiste aastate põhimõtte järgi — arendada ja tõsta meie kooli õpilaste lasketaset. Võime uhkusega märkida, et meie õpilaspere laskespordi alal sammub tõusuteed. Jälgides laskevõistlust, mis peeti möödunud kevadel, näeme, et esikohal seisavad meie parimad laskurid, jättes enda seljataha niihästi rootsi kooli kui ka tööstuskooli „tuusad“. Selle kõige eest võlgname tänu tarmukale ringivanemale õp. ltn. O. Uluotsale.

Et noortes äratada huvi laskespordi vastu, kavatakse laskespordiring ka eeloleval kevadel korraldada omavahelise laskevõistluse, kus osavõtjateks oleksid Haapsalu Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi, Rootsi Gümnaasiumi ja Progümnaasiumi ja Haapsalu Tööstuskeskkooli laskespordiringi liikmed.

Laskespordiringi tõhusat tööd hinnates võime öelda, et ta on suuresti tõstnud meie lasketaset. Nii saavutasid läinud kevadel pal-

jud õpilased II ja III klassi normi. Ent otsekui suurüritusena saavutas õpil. R. Marley erimeistriklassi, mis õpilase kohta on küllaltki suur saavutus.

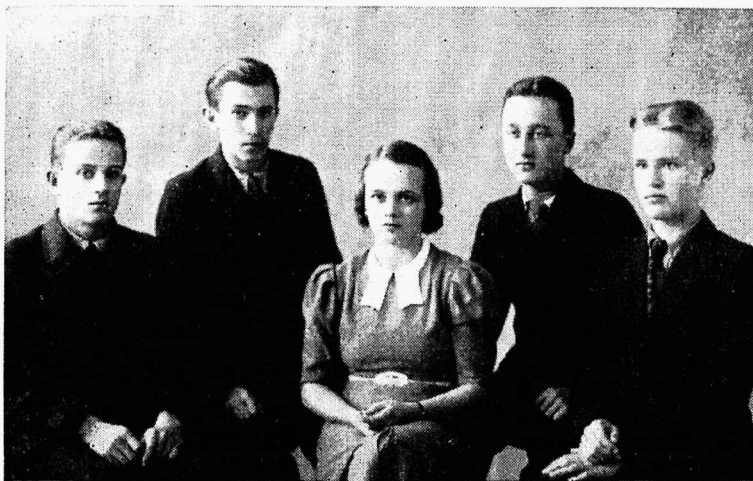
Nagu eelmisel aastail nii ka tänava töötab laskespordiring kindla kava järgi, korraldades harjutusi kolmes rühmas. Treeningõhtuist, mis peetakse kaks korda kuus, on osavõtt väga elav, mis näitab, et meie nooris leidub küllaldast huvi laskespordi vastu.

Malering.

Malering, mis asutati 1926. aastal, on suutnud pidevalt õpilastes äratada huvi male vastu. On ju male sobivamaid vahendeid oma mõtete, kombinatsioonide väljendamiseks ja probleemide lahendamiseks.

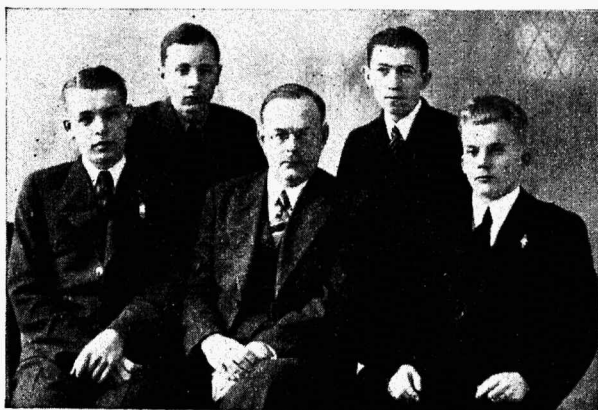
Vaadates möödunud aasta Maleringi tegevust, võib nentida tõusu nii õpilaste teoreetilises maleoskuses kui ka praktilises käsitlusviisis. Siinjuures peab erilist tänu avaldama kadunud kauaaegsele Maleringi hooldajale õp. N. Nelikule. Samuti ei tohi märkimata jätta Maleringi möödunud aasta tegevusrohkust.

Kahtlemata kõige suurema tähtsusega oli turniir kooli malemeistri nimele.

Maleringi juhatus 1938./39. õ.-a.

Esireas vasakult: E. Alpius — esimees, õp. E. Särm — ringivanem, V. Uusküla — abiesimees. Teises reas: A. Käppa — laekur ja V. Haavamaa — sekretär.

Maleringi juhatus 1937./38. õ.-a.

Esireas vasakult: A. Kimmel — esimees, õp. N. Nelik — ringivanem, J. Jaks — abiesimees. Teises reas: T. Kreek — laekur ja A. Käppa — sekretär.

Turniirist võttis osa 17 Maleringi liiget. Pärast põnevaid „lahinguid“ tuli kooli malemeistriks A. Kollist (V progümnn.) 15 punktiga, jättes teisele kohale A. Käppa (I gümn.) 14 punktiga ja kolmandale kohale V. Uusküla (I gümn.) 13 punktiga. Teiseks tähtsamaks ürituseks oli Maleringi ja rootsi kooli vaheline võistlus. Mängiti kuuel laual. Siin osutus Maleringi meeskond paremaks ja võitis ülekaalukalt rootsi kooli 10,5 punktiga 1,5 vastu. Simultaani Maleringi liikmetele andis Haapsalu parimaid maletajaid J. Paas. Ka siin suutsid õpilased näidata head mängu ja kirjutasiid oma kontosse 9 võitu 8 kaotuse vastu.

HG ja HPG arvudes.

	Poeglapsi	Tütarlapsi	Kokku	Noorkotkaid	Kodutütreid	Skaute	Gaide	Human.-ringi liikmeid	Spordiringi liikmeid			Laskuringi liikmeid	Maleringi liikmeid
									Poeglapsi	Tütarlapsi	Kokku		
I progümn.	20	29	49	8	13	5	5	—	1	8	9	9	—
II progümn.	24	22	46	8	15	4	2	6	15	8	23	12	1
III progümn.	14	28	42	5	13	3	6	6	4	11	15	6	1
IV progümn.	16	26	42	9	11	—	6	10	7	8	15	8	9
V progümn.	26	18	44	6	3	12	11	8	12	3	15	9	—
KOKKU progümn.	100	123	223	36	55	24	30	30	39	38	77	44	11
I gümn.	11	13	24	2	6	2	2	—	6	5	11	7	2
II gümn.	9	12	21	6	7	1	2	8	8	2	10	2	3
KOKKU gümnaasiumis	20	25	45	8	13	3	4	8	14	7	21	9	5
KOKKU progümn. ja gümnaasiumis	120	148	268	44	68	27	34	38	53	45	98	53	16

TOIMETUS: Humanitaarringi juhatus: õpetaja Alfred Sibul, õpilased Harry Koorits, Heino Noor ja Endla Õngo.

VÄLJAANDJA: Haapsalu Gümnaasium ja Progümnaasium.

Haapsalu,

Karja 4

H. Kääramees

Välis- ja kodumaa jalgrattad ja mootorrattad ning nende osad
Fototarbed
Elektripliidid, keedunõud ja installatsiooni-õmblusmasinad „Nau-
mann“ • Materjal • Laevatarbed

Põllutööriistad, elektritarbed, armatuurid, raadiod, jalgrattad, autokummid, kristall- ja pool-kristallkaubad.

A. R A B A

Haapsalus, Karja 27

::

Eesti Panga majas

K.-m. Ulrich Selg

Rohu, värv, kosmeetika, parfümeeria, keemiaainete, jalgrataste, raadio ja fototarvete kaubandus.

Haapsalus, Karja tän. 6

Ed. Siegfeldt

Turuplats 4

Suurim valik klaas- ja kiviõudest. Ilusaid esemeid kingitusteks ja palju muud!

G. SINJAKOV

HAAPSALU, KARJA 3

Suures valikus püü- ja riidekaupu ning valmisriideid

A. Valdmann'i

KONDIITRI-PAGARIÄRI
JA
K O H V I K

KARJA 18, HAAPSALUS. TELEFON 155

ARE raadio

on nõutavaim aparaat raadioturul

Rootsi „*Huskvarna*“ õmblus-
masinatel on haruldaselt pikk iga

Rootsi „*Solo*“ paadimootorid
on kerged, ilusad ja väga vas-
tupidavad

Esindaja

E. Pallas, Haapsalus,
Karja 10

Foto

ELMO NEIDRE

Haapsalu, Karja 18. Telefon 69

F-a Selg & Nimrig

Karja 6

soovitab

kõiksugu ilusaid jalanõusid

Õpilastele hinnaalandus

Siiski ostate jalatseid kõige
soodsamalt

Walter Kariis'i

ärist

Haapsalus

Karja tän. 14

Ehte tän. 6

Toiduainetekauplus

Ehte tän. 6

S. KOPPEL

Suur väljavalik kõiksugu maiustusi!

Õpilased!

Teie aastast-aastasse suurenev poolehoid meie ärile on meid tiivustanud täpselt täitma Teie soove. Meie laod pakuvad Teile kõike, mida vajate koolis.

K.-m. Vennad Tamverk

Haapsalus, Karja tn. 5, telefon 9

Foto

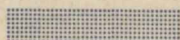
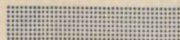
Joh. Kalda (end. Grünthal)

Haapsalus, Kalda tän. 31. Telef. 66

Õpilastele

parim kirjutusmaterjal
ja raamatute ostukoht

K.-ü. „Lääne“ raamatukauplus
Haapsalus, Karja tn. 14